БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СССР

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 112 (17.692). • 16 май 1980 йил, жума • Баҳоси 2 тийин.

Декларацияни имзолаш пайти.

(ТАСС—ЎзТАГ телефотоси).

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатларнинг ДЕКЛАРАЦИЯСИ

Дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги Шартномада қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитетининг 1980 йил 14—15 май кунлари Варшавада бўлиб ўтган кенгашда вакиллари иштирок этган Болгария Халқ Республикаси, Венгрия Халқ Республикаси, Германия Демократик Республикаси, Польша Халқ Республикаси, Руминия Социалистик Республикаси, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ва Чехословакия Социалистик Республикаси ўзларининг тинчликка хизмат қилаётган қардошларча мудофаа иттифоқининг 25 йиллик фаолиятига якун ясадилар ҳамда Европада кескинликни юмшатиш ва хавфсизлик учун, ялпи тинчликни мустаҳкамлаш учун курашдаги актуал вазифаларни кўриб чиқдилар.

I.

Сиёсий маслаҳат комитети кенгашининг қатнашчилари НАТО блоки тузилганлигига, Европада уруш хавфи кучайганлигига ҳамда, айниқса, шу ҳарбий блок раҳбар доираларининг Ғарбий Германияни қайтадан милитарлаштириш йўлидан борганлиги сабабли тинчликсевар давлатларнинг миллий хавфсизлигига таҳдид қилинганлигига жавобан бундан 25 йил муқаддам Варшавада дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги шартнома имзоланганлиги муҳим аҳамиятга эга бўлганлигини мамнуният билан қайд этдилар.

Мана шу бутун чорак аср мобайнида бизнинг қардошлик иттифоқимиз, унга аъзо бўлган давлатлар бошқа давлатлар билан, барча тинчликсевар кучлар билан баҳамжиҳат иш кўриб ва ҳамкорлик қилиб, Европада уруш бошланишига йўл қўймасликдан, тинчликни мустаҳкамлашга, халқаро кескинлик юмшатилишига, давлатлар ўртасида тенг ҳуқуқли тинч ҳамкорликни ривожлантиришга ҳар томонлама кўмаклашишдан иборат ҳаётий, муҳим вазифаларни дадил ва самарали ҳал этмоқдалар.

Кенгаш қатнашчилари ўз давлатлари ўртасидаги қардошларча дўстликни мустаҳкамлашда, марксизм-ленинизм принципларига, ҳуқуқий тенгликни, мустақиллик ва миллий суверенитетни ҳурматлашга, ички ишларга аралашмасликка, ўртоқларча ўзаро ёрдам ва интернационал бирдамликка асосланган кенг ҳамда кўп қиррали ўзаро ҳамкорликни ривожлантиришда эришилган натижаларни юксак баҳолайдилар.

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар тинчлик, хавфсизлик учун ва кескинликни юмшатиш учун курашда ҳамиша изчиллик ва принципиаллик билан иш кўриб, конструктив ёндашув ва холис ниятни, ташаббусларни ўртага қўйишда дадиллик ва музокараларда реализмни, ўзгаларнинг қонуний ҳуқуқлари ва манфаатларини эътиборга олишга тайёр эканликларини кўрсатиб келдилар ва шундай қилмоқдалар.

Варшава Шартномаси имзоланган пайтдан буён ўтган 25 йил мобайнидаги жаҳон воқеаларининг бутун бориши, шартномада қатнашувчи давлатларнинг тажрибаси шуни яққол кўрсатиб турибдики, ҳозирги жаҳонда халқаро хавфсизликни мустаҳкамлаш, кескинликни юмшатиш жараёнини ривожлантириш йўлидаги ҳар бир қадам халқларнинг, барча тараққийпарвар ва демократик кучларнинг империалистик зўравонлик ва буйруқбозлик сиёсатига қарши, муҳолифликка ва можаролар чиқарилишига, қуролланиш пойгасига, давлатларнинг ички ишларига ташқаридан аралашувга қарши олиб борадиган қатъий кураши туфайли қўлга киритилади. Жаҳондаги кучлар нисбатининг тубдан ўзгарганлиги, социализмнинг дунёдаги мавқеи ва таъсири мустаҳкамланганлиги, халқларнинг, миллий озодлик кучларининг империализмга қарши революцион кураши қозонган муваффақиятлар социалистик мамлакатларнинг собитқадам сиёсати, тинчликсевар давлатлар ва халқларнинг ҳаракат бирлиги давлатлараро муносабатларнинг бутун системасида муҳим ижобий силжишларга, тинчлик ва халқаро хавфсизликнинг мустаҳкамланишига олиб келиши учун зарур шарт-шароитларни яратди.

Тинчлик фақат жаҳон урушлари ўртасида нафасни ростлаб олишдан иборат фожиали цикл бўлишига барҳам беришга, урушларни инсоният жамияти ҳаётидан абадий йўқ қилиш учун ғоят кенг кўламларда курашни авж олдириб юборишга эришилганлиги ўтган ўн йилликларда қўлга киритилган энг катта муваффақиятдир.

Фашизмга қарши урушда халқлар қозонган ғалаба ҳамда урушдан кейинги ривожланиш натижасида Европада вужудга келган территориал ва сиёсий реалликлар барча давлатлар томонидан эътироф этилди, Европа давлатлари ўртасидаги чегараларнинг бузилмаслиги тасдиқланди, Европа қитъасида стабилликни мустаҳкамлашда ва давлатлар ўртасида тинч муносабатларни ривожлантиришда тараққиётга эришилди.

Бундан чорак аср муқаддам тузилган Австрия давлат шартномасидан то Совет Иттифоқи, Польша, Чехословакия ва Германия Демократик Республикасининг Германия Федератив Республикаси билан тузган икки томонлама шартномаларигача, Ғарбий Берлинга доир тўрт томонлама битимгача босиб ўтилган йўл олис ва машаққатли бўлди. Болгария, Венгрия ва Руминиянинг ГФР билан муносабатлари нормаллаштирилганлиги ҳам шу йўлдаги силжиш бўлди. Империализм ва реваншизм кучлари қўйган ғовларга қарамай бу йўл босиб ўтилди, бир қанча хатарли кескинлик манбалари бартараф этилди, Европадаги давлатлар ўртасида ўзаро ишонч учун, Европада тинчлик ва хавфсизликнинг тақдирига улар биргаликда жавобгар эканлиги учун яхши негиз вужудга келтирилди.

(Давоми иккинчи бетда).

БАЁНОТ

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитети кенгашининг иштирокчилари ер юзидаги барча халқларнинг тинч келажакка бўлган орзу-умидларини мустаҳкамлаш иштиёқидан илҳомланиб, қуйидаги ташаббус билан чиқадилар.

Улар яқин вақт ичида дунёдаги барча районлар давлатлари раҳбарларининг энг олий даражадаги учрашуви ўтказилишини таклиф қиладилар. Европа халқларини, шунингдек, бутун инсониятни ҳаяжонга солувчи вазифа — халқаро кескинлик манбаларини тугатиш ва урушга йўл қўймаслик вазифаси учрашув қатнашчиларининг диққат марказига қўйилмоғи керак. Бунда Европа хавфсизлиги, Европа қитъасида тинчликни сақлаш масалаларига алоҳида эътибор берилмоғи лозим.

Давлатлар ўртасида маслаҳатлашиш йўли билан ана шундай учрашув тўғрисида келишиб олиш мумкин.

Бугунги кун вазияти, бу вазият вужудга келтираётган ҳавотирликлар ва ҳали тугаб битмаган имкониятлар, ниҳоят, гитлерчиларга қарши коалиция замонидан ҳозирги кунимизгача бўлган бутун тарих тажрибаси олий даражадаги айни шундай учрашув ҳамжиҳатлик ва мустаҳкам тинчликка олиб борувчи энг пухта йўл эканлигидан далолат беради.

Болгария Халқ Республикаси номидан

Тодор ЖИВКОВ

Болгария Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, Болгария Халқ Республикаси Давлат Кенгашининг Раиси

Венгрия Халқ Республикаси номидан

Янош КАДАР

Венгрия Социалистик ишчи партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари

Германия Демократик Республикаси номидан

Эрих ХОНЕККЕР

Германия Бирлашган социалистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, Германия Демократик Республикаси Давлат Кенгашининг Раиси

Польша Халқ Республикаси номидан

Эдвард ГЕРЕК

Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари

Руминия Социалистик Республикаси номидан

Николае ЧАУШЕСКУ

Руминия Коммунистик партиясининг Бош секретари, Руминия Социалистик Республикасининг Президенти

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи номидан

Л. И. БРЕЖНЕВ

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси

Чехословакия Социалистик Республикаси номидан

Густав ГУСАК

Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, ЧССР Президенти.

Варшава шаҳри,
1980 йил 15 май.

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитети кенгашининг АХБОРОТИ

1980 йил 14—15 май кунлари Варшавада дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитетининг кенгаши бўлиб ўтди.

Кенгашда:

Болгария Халқ Республикасидан — Тодор Живков — Болгария Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, Болгария Халқ Республикаси Давлат Кенгашининг Раиси, делегация бошлиғи; Станко Тодоров — БКП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, БХР Министрлар Советининг Раиси; Петр Младенов — БКП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, БХР ташқи ишлар министри; Добри Журов — БКП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, БХР халқ мудофаа министри; Димитр Станишев — БКП Марказий Комитетининг секретари; Милко Балев — БКП Марказий Комитетининг секретари, БКП Марказий Комитети Биринчи секретари кабинетининг бошлиғи;

Венгрия Халқ Республикасидан — Янош Кадар — Венгрия Социалистик ишчи партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, делегация бошлиғи; Дьердь Лазар — ВСИП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, ВХР Министрлар Советининг Раиси; Андраш Денеш — ВСИП Марказий Комитетининг секретари; Лайош Цинеге — ВСИП Марказий Комитетининг аъзоси, ВХР мудофаа министри; Фридьеш Пуйя — ВСИП Марказий Комитетининг аъзоси, ВХР ташқи ишлар министри;

Германия Демократик Республикасидан — Эрих Хонеккер — Германия Бирлашган социалистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, Германия Демократик Республикаси Давлат Кенгашининг Раиси, делегация бошлиғи; Вилли Штоф — ГБСП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, ГДР Министрлар Советининг Раиси; Герман Аксен — ГБСП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, ГБСП Марказий Комитетининг секретари; Гайнц Гофман — ГБСП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, ГДР миллий мудофаа министри; Гюнтер Миттаг — ГБСП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, ГБСП Марказий Комитетининг секретари; Оскар Фишер — ГБСП Марказий Комитетининг аъзоси, ГДР ташқи ишлар министри;

Польша Халқ Республикасидан — Эдвард Герек — Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, делегация бошлиғи; Генрик Яблоньский — ПБИП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, ПХР Давлат Кенгашининг Раиси; Эдвард Бабюх — ПБИП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, ПХР Министрлар Советининг Раиси; Войцех Ярузельский — ПБИП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, ПХР миллий мудофаа министри; Эмиль Войташек — ПБИП Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, ПХР ташқи ишлар министри; Ежи Вашчук — ПБИП Марказий Комитетининг секретари;

Руминия Социалистик Республикасидан — Николае Чаушеску — Руминия Коммунистик партияси Бош секретари, Руминия Социалистик Республикасининг Президенти, делегация бошлиғи; Илие Вердец — РКП Марказий Комитети Сиёсий ижроия комитетининг аъзоси, РСР ҳукуматининг бош министри; Виржил Казаку — РКП Марказий Комитети Сиёсий ижроия комитетининг аъзоси, Марказий Комитет секретари; Штефан Андрей — РКП Марказий Комитети Сиёсий ижроия комитети аъзолигига кандидат, РСР ташқи ишлар министри; Константин Олтяну — РКП Марказий Комитетининг аъзоси, РСР миллий мудофаа министри;

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқидан — Л. И. Брежнев — Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси, делегация бошлиғи; А. Н. Косигин — КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси; А. А. Громико — КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри; К. У. Черненко — КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари; К. В. Русаков — КПСС Марказий Комитетининг секретари; Н. В. Огарков — КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, СССР мудофаа министрининг биринчи ўринбосари;

Чехословакия Социалистик Республикасидан — Густав Гусак — Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, Чехословакия Социалистик Республикасининг Президенти, делегация бошлиғи; Любомир Штроугал — ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, ЧССР ҳукуматининг раиси; Васил Биляк — ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, ЧКП Марказий Комитетининг секретари; Богуслав Хнеупек — ЧКП Марказий Комитетининг аъзоси, ЧССР ташқи ишлар министри; Мартин Дзур — ЧКП Марказий Комитетининг аъзоси, ЧССР мудофаа министри қатнашдилар.

Кенгаш ишида Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Бирлашган Қуролли Кучларининг бош қўмондони, Совет Иттифоқи Маршали В. Г. Куликов ва Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитетининг бош секретари Н. П. Фирюбин иштирок этдилар.

ПБИП Марказий Комитетининг Биринчи секретари ўртоқ Э. Герек кенгашни очди. Сиёсий маслаҳат комитетининг кенгашида БКП Марказий Комитетининг Биринчи секретари, БХР Давлат Кенгашининг Раиси ўртоқ Т. Живков, ВСИП Марказий Комитетининг Биринчи секретари ўртоқ Я. Кадар, ГБСП Марказий Комитетининг Бош секретари, ГДР Давлат Кенгашининг Раиси ўртоқ Э. Хонеккер навбатма-навбат раислик қилдилар.

Сиёсий маслаҳат комитетининг мажлисида Варшава Шартномаси 25 йиллик фаолиятининг якунлари чиқарилди ҳамда Европада кескинликни юмшатиш ва хавфсизлик учун, ялпи тинчликни мустаҳкамлаш учун курашдаги актуал проблемалар ва вазифалар кўриб чиқилди.

Кенгаш қатнашчилари Европа ва жаҳондаги ҳозирги вазиятга берилган баҳони ҳамда Европа қитъасида сиёсий ва ҳарбий кескинликни юмшатиш жараёнини ривожлантиришга қаратилган бундан буёнги қадамлар тўғрисидаги таклифларни, қуролланиш пойгасини жиловлаш, умуман жаҳондаги сиёсий иқлимни соғломлаштириш юзасидан таъсирчан тадбирларни амалга оширишни яқдиллик билан қабул қилинган Декларацияда баён этдилар. Бу Декларация алоҳида эълон қилинмоқда.

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Европада хавфсизликни мустаҳкамлаш ва ҳамкорликни ривожлантириш учун, ялпи тинчлик, халқлар озодлиги ва мустақиллиги учун, халқаро кескинликни юмшатиш учун, қуролланиш пойгасини тўхтатиш ва қуролсизланиш учун олиб борилаётган курашни давом эттиришга қатъий қарор берганликларини таъкидладилар. Улар бу курашда тинчликни ва халқлар хавфсизлигини мустаҳкамлашдан манфаатдор бўлган барча давлатлар ва жамоатчилик кучлари билан яқин ҳамкорлик қилишга тайёрдирлар.

Кенгаш ўтказилган мамлакат сифатида Польша Халқ Республикаси Декларацияни Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг расмий ҳужжати сифатида тарқатажаги ҳамда уни Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган Кенгашда қатнашган барча давлатлар ҳукуматларининг маълумоти учун етказажаги ҳақида келишиб олинди.

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар ташқи ишлар министрлари комитети ўзининг навбатдаги мажлисида Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган Кенгаш қатнашчиси бўлган давлатлар вакилларининг Мадрид учрашувига тайёргарлик ҳамда Европада ҳарбий кескинликни юмшатиш ва қуролсизланиш юзасидан конференция чақириш билан боғлиқ масалаларни кўриб чиқиши ҳақида аҳдлашиб олинди.

Сиёсий маслаҳат комитети бирлашган қўмондонлик қилган амалий ишлар ҳақида Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Бирлашган Қуролли Кучлари бош қўмондони, Совет Иттифоқи Маршали В. Г. Куликов докладини тинглади.

Сиёсий маслаҳат комитетининг кенгаши дўстона вазиятда ва тўла ҳамжиҳатлик руҳида ўтди ҳамда муҳокама этилган Европа ва халқаро проблемалар юзасидан кенгаш қатнашчилари қарашларининг муштарак эканлигини тасдиқлади.

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатларнинг делегациялари ўз қардошлик иттифоқининг 25 йиллигига бағишланган тантанали юбилей тадбирларида иштирок этдилар.

СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ВАРШАВАДАН ЖЎНАБ КЕТДИ

ВАРШАВА, 15 май. (ТАСС). КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев бошчилигидаги Совет делегацияси бугун Варшавадан Москвага жўнаб кетди. Делегация Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитетининг навбатдаги кенгашида иштирок этди.

СССР ва ПХР давлат байроқлари билан безатилган аэропортда Совет делегациясини ПБИП Марказий Комитетининг Биринчи секретари Э. Герек, ПБИП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, ПХР Давлат Кенгашининг Раиси Г. Яблоньский, ПБИП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, ПХР Министрлар Советининг Раиси Э. Бабюх, ПБИП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари, ПБИП Марказий Комитетининг секретарлари кузатиб қолдилар.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико, шунингдек Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Бирлашган Қуролли Кучларининг Бош қўмондони, Совет Иттифоқи Маршали В. Г. Куликов, Варшава Шартномаси Бирлашган Қуролли Кучлари штабининг бошлиғи армия генерали А. И. Грибков ўртоқ Л. И. Брежневни ва делегация аъзоларини аэродромда кузатиб қолдилар.

Кузатиб қолувчилар орасида СССРнинг ПХРдаги элчиси Б. И. Аристов, Совет элчихонасининг дипломатия ходимлари бор эди.

САМИМИЙ ВАЗИЯТДА

ПБИП Марказий Комитети, ПХР Давлат Кенгаши, ПХР Министрлар Совети Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитетининг кенгаши муносабати билан 15 май куни Варшавада қабул маросими ўтказдилар. Қабул маросимида делегацияларнинг бошлиқлари Л. И. Брежнев, Э. Герек, Г. Гусак, Т. Живков, Я. Кадар, Э. Хонеккер, Н. Чаушеску ўртоқлар, делегацияларнинг аъзолари ҳозир бўлдилар.

Қабул маросимида ПБИП Марказий Комитетининг Биринчи секретари Э. Герек нутқ сўзлади.

Ўртоқ Э. ГЕРЕК нутқи

Ҳурматли ўртоқлар!

Азиз дўстлар!

Аввало, биз социалистик Польша пойтахти — Варшавада сизларни табриклай олганлигимиздан мамнунлигимизни яна бир карра изҳор этмоқчиман.

Айни Варшава бундан роса 25 йил муқаддам мудофаа иттифоқимизга — дўстлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги шартномамизга ном берганлиги факти тимсол аҳамиятини касб этмоқда. Зеро, фашизм йўқ қилиб ташламоқчи бўлган шаҳар — Варшава билан боғлиқ иттифоқ фақат тинчликни ҳимоя қилувчи иттифоқ бўлиши мумкин эди.

Биз икки кун давомида шартномамиз Сиёсий маслаҳат комитетининг интенсив, самарали ишини ўтказдик. Биз кескинликни кучайтириш ва «совуқ уруш» руҳини қайтадан тиклаш сиёсатига келажакнинг реал манзарасини ва тинч ривожланиш программасини қарама-қарши қилиб қўйган шонли ҳужжат шу ишнинг натижаси бўлди. Бу ҳужжатда биз ўз халқларимизнинг муддаосини яна бир бор ифодаладик ва бутун дунёда тинчликни энг катта бойлик деб билувчи барча кишиларнинг дилидаги гапни айтдик. Биз ҳозирги аҳволни ва унинг ривожланиш истиқболларини чуқур анализ қилишга таяниб: кескинликни юмшатиш сиёсати ўрнини оладиган бошқа бирорта оқилона сиёсат йўқ, деб яна бир карра таъкидлаймиз. Бу сиёсат ҳамма халқларга хизмат қилади, халқаро муносабатларни тегишли йўналишда шакллантиришнинг доимий шарти бўлиб қолаверади.

Биз қабул этган Декларацияни барча ҳукуматлар лозим даражада диққат-эътибор билан, тушуниб қабул қиладилар, шунингдек, жамоатчилик кучлари уни қўллаб-қувватлайдилар, деб умид қиламиз, чунки унинг бош мақсади ҳозирги кескинликни тугатишдан ҳамда Европадаги ва бутун дунёдаги ижобий тинч жараёнларга кўмаклашишдан иборат.

Сиёсий соҳадаги кескинликни юмшатиш жараёнини мустаҳкамлаш манфаатларини кўзлаб, ҳарбий соҳадаги кескинликни ҳам юмшатиш зарур. Ҳозиргача тўплаб қўйилган қирғин воситаларининг запасларигина эмас, БМТнинг халқларни тинчлик руҳида тарбиялаш тўғрисидаги декларациясида таъкидлаб ўтилганидек, қуролланиш пойгаси, айниқса ядровий қуролланиш пойгаси бутун дунёдаги тинчликка хавф солмоқда. Бизнинг давлатларимиз таклиф этаётган ҳарбий соҳадаги кескинликни юмшатиш ва қуролсизланиш масалаларига бағишланган конференция Европада қуролланиш пойгасини тўхтатишга қаратилган конкрет тадбирларни ишлаб чиқишга хизмат қилган бўлур эди, қуролсизланиш проблемаларини ҳал этиш учун қулай шарт-шароитни яратган бўлур эди. Мен Польшанинг мана шу конференцияни Варшавада чақириш тўғрисидаги ташаббусини қўллаб-қувватлаётган қардош партияларга ва ҳукуматларга астойдил миннатдорчилик билдирмоқчиман.

Социалистик ҳамдўстлик давлатлари ушбу кенгаш давомида ўзларининг ғоявий бирлиги ва қардошлигини, шунингдек, ташқи сиёсатда мустаҳкам ҳамжиҳат бўлиб ҳаракат қилишга, тинчлик ва халқаро хавфсизлик манфаатлари йўлидаги куч-ғайратларни давом эттиришга бўлган иродани яна бир карра намойиш этдилар. Биз КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Леонид Ильич Брежневнинг башарти бутун дунёда тинчлик ва кескинликни юмшатиш ишига кўмаклашадиган бўлса, социалистик давлатлар ҳар бир давлат билан музокара ўтказишга тайёр, деган фикри билан батамом бирдаммиз.

Биз Варшава учрашувининг натижалари билан бирбиримизни табриклашимиз мумкин, деб ўйлайман. Кенгашнинг иши давомида ўртага қўйилган таклифлар олис келажакни кўзлайди, энг қимматбаҳо неъмат тинчлик — мана шу ҳамма таклифларнинг муддаосидир. Ўтмишда уруш кулфатларини кўп марталаб бошидан кечирган халқимиз бу неъматни юксак қадрлайди, шу сабабли мен биз қабул этган ҳужжатни бутун поляк жамоатчилиги сидқидилдан қўллаб-қувватлашига аминман.

Азиз ўртоқлар, шу мавриддан фойдаланиб, Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитети, ПХР Давлат Кенгаши, ҳукумати ва поляк халқи номидан сизларга, қардош партияларга, ҳукуматларга ва халқларга энг қизғин табрикларимизни ҳамда эсон-омонлик ва янги муваффақиятлар тилаб билдирган истакларимизни изҳор этмоқчиман. Шу боисдан мен:

— Социализм ва коммунизм қурилишидаги янги муваффақиятлар учун;

— қардош партияларимиз ва давлатларимизнинг халқаро майдонда мустаҳкам тинчлик ва социализм учун курашдаги ҳаракат бирлиги учун;

— ҳамдўстлигимиз давлатларининг шу ерда ҳозир бўлган атоқли раҳбарлари сиҳат-саломатлиги ва эсон-омонлиги учун, барча азиз меҳмонларимиз учун қадаҳ кўтаришни таклиф қиламан.

* * *

КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев жавоб нутқи сўзлади.

Ўртоқ Л. И. БРЕЖНЕВ нутқи

Азиз ўртоқ Герек!

Азиз ўртоқлар ва дўстлар!

Биз шу ерда, май ойидаги Варшавада Шартномамизнинг 25 йиллигини, ташкилотимизга чорак аср тўлганлигини нишонламоқдамиз.

Мана шу ўтган 25 йилга фикран назар ташлар эканмиз, соф виждон билан айта оламизки, давлатларимиз 1955 йил 14 майда Польша пойтахтида амалга оширган иш ўзини оқлаганлигини ва узоқни кўра билганлигини тарих тасдиқлади. Варшава Шартномаси ташкилоти ўз фаолиятининг якунлари билан фахрлана олади.

(Давоми учинчи бетда).

ВАРШАВА ШАРТНОМАСИДА ҚАТНАШУВЧИ ДАВЛАТЛАРНИНГ ДЕКЛАРАЦИЯСИ

(Боши биринчи бетда).

Социалистик мамлакатларнинг ташаббуси билан Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишлаб чақирилган кенгаш «совуқ уруш» тарафдорларининг, Европа ва жаҳон реакциясининг мағлубияти, кенгаш барча қатнашчилари реализм ва холис ният сиёсатининг катта муваффақияти бўлди. Умумевропа кенгаши турли ижтимоий тузумга мансуб давлатларнинг ҳамжиҳатлиги ва ҳамкорлиги, тинч-тотув яшаши руҳини ўзида мужассамлаштириб, 35 мамлакат раҳбарларининг Хельсинкидаги Якунловчи актни — Европада тинчлик ва хавфсизлик хартиясини, Европадаги барча халқларнинг бахт-саодати йўлидаги ҳамкорликнинг узоқ муддатли программасини қабул қилиш билан тугади.

Империалистик доиралар, уларнинг ҳарбий-саноат комплекси жон-жаҳди билан қаршилик кўрсатишига қарамай, социалистик мамлакатлар ва бошқа кўпгина мамлакатларнинг куч-ғайратлари туфайли қуролланиш пойгасини чеклашнинг баъзи бир йўналишларида олға силжишга муваффақ бўлинди: ядро қуролини атмосферада, космик фазода ва сув остида синаш тақиқланди, ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги шартнома амал қилмоқда, давлатлар оммавий қирғин қуролларини Ер атрофи орбитасида ва самовий жисмларда, денгиз ва океанларнинг тубида жойлаштиришдан воз кечдилар, бактериологик (биологик) ва заҳарли қуроллар тақиқланди ва тугатилди, табиий муҳитга таъсир ўтказишнинг ҳарбий ёки бошқа ҳар қандай душманлик воситаларидан фойдаланиш тақиқланди.

Стратегик қуролларни чеклаш ва шу билан қуролланиш пойгасини унинг энг хатарли йўналишида тўхтатиб туриш йўлидаги дастлабки марраларни эгаллаш кўп йил зўр куч-ғайрат сарфлашни талаб этди. Аммо мана шу ғоят қийин масалада ҳам муайян босқичда олға силжишга эришишга муваффақ бўлинди.

Тинч ҳамкорлик мухолифларининг бир давлатни иккинчи давлатга қарама-қарши қилиб қўйиш йўлидаги уринишларига қарамай, айниқса Европада турли ижтимоий тузумга мансуб мамлакатлар ўртасида муносабатларни нормаллаштириш, улар ўртасида сиёсий алоқаларни ривожлантириш борасида сезиларли тараққиётга эришилди. Давлатлар ўртасида тенг ҳуқуқли савдо-иқтисодий, илмий-техникавий, маданий алоқаларни ривожлантиришда ҳам ҳамкорликнинг барча иштирокчилари учун фойдали бўлган талайгина натижаларга эришишга муваффақ бўлинди.

Давлатлараро муносабатларнинг қайси жиҳатини олиб қараманг, Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар тинчлик учун, кескинликни юмшатиш ва халқаро ҳамкорлик учун курашнинг ҳамиша биринчи сафларида бўлдилар ва ҳозир ҳам шундай. Уларнинг инсоният туб манфаатларига мос келувчи чуқур халқчил ташқи сиёсатининг социалистик табиати мана шунда ўз ифодасини топмоқда.

Шу билан бирга НАТО блоки ҳали мавжуд экан ва у ҳарбий устунликка эришишга интилиб, ўзининг ҳарбий потенциалини кучайтиришда давом этаверар экан, Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар ўзларининг мудофаа қобилиятини етарли даражада сақлаб турмоқ учун барча зарур чораларни кўраверадилар. Улар ўз халқларининг мустаҳкам хавфсизлиги тўғрисида ҳамиша ғамхўрлик қилаверадилар.

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар шуни таъкидлаш билан қуйидагиларни айтадилар: улар ҳеч қачон ҳарбий устунликка интилганлари йўқ ва интилмайдилар ҳам; улар ҳарбий мувозанат тобора паст даражаларда таъминланиши учун, Европада ҳарбий қарама-қаршилик камайтирилиши ва тугатилиши учун муттасил курашиб келмоқдалар. Уларнинг мудофаа мақсадларидан бошқа ҳеч қандай стратегик доктринаси йўқ, бўлган эмас ва бўлмайди ҳам, биринчи ядро зарбаси потенциалини вужудга келтириш ниятлари йўқ, бўлган эмас ва бўлмайди ҳам. Улар ўзларининг ижтимоий тузуми табиатига кўра «таъсир доираси»ни вужудга келтиришга, бирон бир район ёки халқаро транспорт коммуникациялари устидан ҳарбий ёинки сиёсий назорат ўрнатишга интилишлари мумкин эмас ва интилмайдилар ҳам.

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатларга, социалистик мамлакатларнинг мудофаа иттифоқига блоклар тузиш сиёсати мутлақо ёт сиёсатдир. Улар айни бир вақтнинг ўзида НАТО блоки тугатилган тақдирда ўз иттифоқини тарқатиб юборишга тайёр эканликларини бир неча марта билдирдилар, биринчи қадам сифатида ҳарбий фаолиятни ўзаро қисқартиришдан бошлаб ҳар иккала гуруҳнинг ҳарбий ташкилотларини тугатишни таклиф этдилар. Мана шу таклифлар ҳозирги вақтда ҳам ўз кучини сақлаб қолмоқда.

Иккала иттифоқни кенгайтириш эмас, улар фаолиятини янги районларга ёйиш эмас, балки Европанинг ҳарбий-сиёсий гуруҳларга ажратилганлигини бартараф этиш, улар ўртасидаги қарама-қаршиликни юмшатиш, Европадаги барча давлатлар ўртасидаги муносабатларда ишончни мустаҳкамлаш — Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатларнинг сиёсати мазкур шартнома тузилган дастлабки кунлардан бошлаб ҳозирги пайтгача ана шундай бўлиб келмоқда. Бу эса ҳар иккала иттифоқ қатнашчиларининг ҳарбий харажатлар оғир юкини камайтиришларига, диққат-эътиборни ривожланиш ва тинч ҳамкорлик вазифаларига батамом жалб этишларига имкон берган бўлур эди.

Варшава Шартномасида қатнашувчи мамлакатлар шуни истайдилар, улар шунга тайёрдирлар, улар шу мақсадга олиб борувчи ташаббусларни бир неча марта ўртага қўйдилар. Барча халқларнинг манфаатлари НАТОга аъзо бўлган мамлакатлар ҳам конструктив позицияни эгаллашларини тақозо этмоқда.

Бундан чорак аср муқаддам, фашист агрессорлар тор-мор этилганидан ва иккинчи жаҳон уруши тугаганидан кейин ҳали эндигина 10 йил вақт ўтган эди. Сиёсий маслаҳат комитетининг кенгашида вакиллари иштирок этаётган давлатлар ўшанда урушларсиз дунёни қуриш ғоясидан илҳомланиб, мана шу улуғ вазифани ҳал этишга ўз ҳиссасини иложи борича кўпайтириш учун қардошлик иттифоқида ишлаш мажбуриятини зиммаларига олган эдилар.

Эндиликда, иккинчи жаҳон уруши тугагандан кейин орадан 35 йил ўтгач, улар шундай дунёни барпо этиш мушкул бўлсада, аммо реал мақсад эканлигига ҳар қачонгидан кўра кўпроқ аминдирлар. Бу мақсад уларнинг сиёсатида бундан буён ҳам биринчи ўринда тураверади.

Улар инсониятнинг тинч келажаги ва тараққиёти боғлиқ бўлган кўпгина муҳим масалалар, хусусан қуролланиш пойгасини тўхтатиш соҳасидаги масалалар ҳали ҳал этилмаганлигини англайдилар, қуролланиш пойгаси кескинликни юмшатиш жараёнига, халқлар тинчлиги ва осойишталигига тобора кўпроқ хавф солмоқда, борган сари кучаймоқда. Кейинги вақтларда мазкур проблемалар яна ҳам кескинроқ бўлиб қолди. Бироқ, мустаҳкам тинч қурилиш бошлаб юборилган. Бу иш давом эттирилиши керак.

Сиёсий маслаҳат комитетининг кенгашида вакиллари иштирок этаётган давлатлар бошқа барча тинчликсевар мамлакатлар ва жамоатчилик кучлари билан биргаликда мана шу йўналишда тинимсиз ҳаракат қилишга астойдил аҳд қилганликларини ўзларининг дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги Шартномаси имзоланган куннинг 25 йиллигида тантанали равишда таъкидлайдилар.

II.

Сиёсий маслаҳат комитети кенгашининг қатнашчилари халқаро аҳволнинг умумий ривожи асосида ҳозирги пайтда Европада вужудга келаётган вазиятни, Европа қитъасида хавфсизлик ва ҳамкорликнинг энг муҳим масалаларини кўриб чиқдилар.

Улар шуни таъкидладиларки, жаҳон воқеаларининг бориши Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатларнинг 1978 йил 23 ноябрда Москва Декларациясида таърифлаб берилган баҳолар ва мақсадларнинг тўғрилигини тасдиқлади.

Шу муносабат билан кенгаш қатнашчилари қайд этиб ўтдиларки, бир томондан, халқларнинг, барча тараққийпарвар ва тинчликсевар кучларнинг империализм, эски ва янги мустамлакачиликнинг агрессив ва зулмли сиёсатига чек қўйишга бўлган қатъияти тобора мустаҳкамланмоқда, тинчлик учун, кескинликни юмшатиш учун, қуролланиш пойгасини тўхтатиш учун, озодлик ва социал тараққиёт учун, миллий мустақиллик ва суверенитетни ўзаро ҳурмат қилиш, ички ишларга аралашмаслик асосида тенг ҳуқуқли тинч халқаро ҳамкорлик учун кураш яна ҳам кенг кўламда авж олдирилмоқда.

Иккинчи томондан, кенгаш қатнашчилари, эслатиб ўтишганидек, улар Москва Декларациясида империализм ва реакция кучларининг активлиги яна ўсганлигини, бу кучларнинг мустақил давлатлар ва халқларни ўз ҳукмига бўйсундириш йўлидаги уринишлари кучайганлигини, қуролланиш пойгаси авж олдирилаётганлигини, улар бошқа давлатларнинг ички ишларига қўпол равишда аралашаётганликларини, бу эса ўша пайтдаёқ кескинликни юмшатиш жараёнига хавф солганлигини, халқларнинг тинчлик, озодлик, мустақиллик ва тараққиёт йўлидаги интилишларига хилоф эканлигини уқтириб ўтган эдилар.

Улар яна ҳам зўр ташвиш билан шуни қайд этадиларки, ҳозирги пайтда халқаро аҳвол яна ҳам мураккаброқ бўлиб қолди, тинчлик ишига ва кескинликни юмшатиш ишига солинаётган хавф-хатар анча кўпайди. Бу — империалистик зўравонлик, конфронтация ва гегемонизм сиёсати янада активлашганлиги, ҳал этилмаган халқаро масалалар тўпланиб қолганлиги оқибатидир. Шундай сиёсатни ўтказаётган империалистик доиралар давлатларнинг мустақиллиги ва суверенитетини ошкора бузмоқдалар, уларнинг ички ишларига аралашмоқдалар, халқаро муносабатларда тобора кўпроқ куч ишлатмоқдалар ёки куч ишлатиш билан таҳдид қилмоқдалар.

Шу билан бир қаторда халқаро иқтисодий муносабатларни тенг ҳуқуқли ва адолатли асосда қайта қуриш йўлида тобора янгидан-янги ғовлар вужудга келтирилмоқда. Энергетика ва хом ашё ресурслари учун курашда ривожланаётган мамлакатларга қарши тобора кўпроқ куч ишлатилмоқда ёки куч ишлатиш билан дўқ қилинмоқда. Бу — давлатлар ўртасидаги муносабатларда беқарорликни келтириб чиқармоқда, янги кескинлик манбалари пайдо бўлишига олиб келмоқда.

Империалистик ва реакцион кучлар мана шуларнинг ҳаммасидан ҳарбий бюджетларни кўпайтириш, узоқ муддатга мўлжалланган қуролланиш программаларини жадаллаштириш учун фойдаланмоқдалар. Натижада Европада хавфсизликни мустаҳкамлаш йўлида янги тўсиқлар вужудга келмоқда. Европада ҳарбий кескинликни юмшатиш ва қуролсизланиш ишида ҳамон силжишга эришилгани йўқ, ҳарбий харажатлар, қўшинлар ва қурол-яроғлар тобора кўпайтирилмоқда, қитъа халқларига таҳдид қилаётган қирғин воситалари, айниқса ядровий қирғин воситалари тобора каттароқ миқёсларда тўпланмоқда.

НАТОнинг ўртача олисликдаги янги Америка ракета-ядро воситаларини ишлаб чиқариш ва уларни Ғарбий Европада жойлаштириш тўғрисидаги қарори айниқса хатарлидир. Шу қарор амалга оширилгудек бўлса, Европа қитъасидаги вазият кескин ёмонлашади, чунки вайронгарчилик келтирувчи потенциалнинг Европада кўпайтирилиши қитъанинг сиёсий иқлимига ва ундаги халқларнинг ҳаётий манфаатларига муқаррар дахл қилади, яна жуда катта харажатларга сабаб бўладики, улар халқларнинг елкасига тағин ҳам оғирроқ юк бўлиб тушади.

Америка Қўшма Штатлари стратегик қуролларни чеклаш (СҚЧ-2) тўғрисидаги Совет—Америка шартномасини ратификация қилишни кечиктириб, ўзининг баъзи бир иттифоқчилари билан бирга қуролланиш пойгасини чеклашнинг кўпгина муҳим жиҳатлари юзасидан музокараларни тўхтатиб қўйиб, баъзи йўналишлар юзасидан эса музокараларни умуман узиб қўйиб, халқаро ишонч ва кескинликни юмшатиш манфаатларига хилоф, БМТ Бош Ассамблеясининг қуролсизланишга доир махсус сессияси қарорларига зид иш кўрмоқда. У ўзи имзолаган сиёсий ҳамда савдо-иқтисодий шартномалар ва битимларни бекор қилаётганда, ўз мажбуриятларидан намойишкорона воз кечиб, шу билан БМТ уставида ва Умумевропа кенгашининг Якунловчи актида эълон қилинган халқаро ҳуқуққа мувофиқ мажбуриятларни виждонан бажариш принципини бузганлигини кўрсатувчи фактлар кўпаймоқда.

Социалистик давлатларга қарши «совуқ уруш» руҳидаги сиёсий ва пропаганда кампаниялари авж олдирилмоқда. АҚШ ҳукумати Олимпиада ҳаракатига мислсиз тазйиқ ўтказмоқда, бу ҳаракатда қадим замонлардан то бизнинг кунларимизгача тинчлик, ҳамкорлик ва халқлар ўртасида яқинлашиш руҳи мужассамланиб келмоқда.

Кенгашда вакиллари иштирок этаётган давлатлар мана шундай ҳамма қадамлар ва ҳаракатларга қарши, халқаро кескинлик юмшатилишига путур етказиш, давлатлар ўртасидаги ҳамкорликни ривожлантиришга тўсқинлик қилиш йўлидаги уринишларга қарши эканликларини баланд овоз билан айтадилар. Улар аҳволни мураккаблаштирадиган қадамлар қўйилмаслиги керак деб, кескинлик кучайишини тўхтатиб қолиш, кескинликни юмшатиш ва тинч ҳамкорлик сиёсатини давом эттириш мақсадида барча давлатлар куч-ғайратларини бирлаштирсинлар, деб қатъий фикрларини билдирадилар.

Кенгаш қатнашчилари Европа қитъасида душманлик ва ишончсизлик вазияти яна вужудга келишига йўл қўймаслик учун қатъиян курашмоқдалар. Кескинликни юмшатиш Европа халқларининг чинакам манфаатларига нақадар чуқур мос келишига ўз тажрибасида ишонч ҳосил қилган шу халқлар учун, шунингдек дунёдаги барча халқлар учун кескинликни юмшатиш жараёнини давом эттириш, тенг ҳуқуқли ҳамкорликни ривожлантириш ҳаётий муҳим ишдир. Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгашда қатнашган давлатлар ўртасидаги ҳозирги сиёсий, иқтисодий, илмий-техникавий алоқалар ва бошқа тинч алоқалар қисқартирилмасдан, балки янада ривожлантирилиши, улар ўртасидаги сиёсий алоқалар ва маслаҳатлашувлар доирасида Европа ва жаҳон миқёсидаги энг муҳим проблемалар юзасидан фикрлашиб туриш, ғоялар, фикр-мулоҳазаларни баҳам кўриш давом эттирилиши зарур.

Хельсинкидаги Якунловчи актда баён этилган қарорлар асосида 1978—80 йилларда бўлиб ўтган Умумевропа учрашувларининг тажрибасидан фойдаланиш ҳам муҳимдир. Атроф муҳитни муҳофаза қилишга бағишланган Умумевропа кенгашининг натижалари амалга оширилишини таъминлаш, энергетикага доир Умумевропа кенгашини ўтказиш (бу кенгашга тайёргарлик ҳозирдаёқ бошланди), транспортга «бағишланган худди шундай кенгаш ўтказиш тўғрисида келишиб олиш керак.

Шу билан бирга Сиёсий маслаҳат комитети кенгашининг қатнашчилари шуни таъкидлашни ўзларининг бурчи деб ҳисоблайдиларки, Европа қитъасида кескинликни юмшатиш жараёнини давом эттириш ва чуқурлаштириш Умумевропа кенгашида қатнашган давлатларнинг ҳаммаси кейинги 10 йил мобайнида Европада тўпланган ижобий натижаларга нақадар эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлишларига, Хельсинкидаги Якунловчи актнинг барча принциплари ва қоидалари амалда нақадар изчил рўёбга чиқарилишига ҳал қилувчи даражада боғлиқ бўлади.

Шу муносабат билан улар давлатларнинг суверенитети ва улар чегараларининг бузилмаслигини шубҳа-гумон остига олишга яна уриниб кўрилаётганлигига алоҳида эътиборни жалб қиладилар. Бу — Умумевропа кенгашида қатнашган барча давлатлар Якунловчи актга мувофиқ ўз зиммаларига олган мажбуриятларга хилофдир.

Кенгашда вакиллари иштирок этган давлатлар барча тинчликсевар мамлакатлар ва жамоатчилик кучлари билан биргаликда халқаро кескинликнинг юмшатилишини қаттиқ туриб ҳимоя қилаверишга ва ҳимоя қилиб қолишга, бу жараённи ялпи қамровли узлуксиз ва ҳар томонлама жараёнга айлантириш учун куч-ғайрат сарфлашга азму қарор берганлар. Улар аввалгидек ҳозир ҳам Европа ва жаҳондаги барча мамлакатлар билан муносабатларни ривожлантириш ва чуқурлаштиришга, аллақачон синовдан ўтган ҳамкорлик йўлларини кенгайтиришга ва шундай янги йўлларни очишга тайёрдирлар.

Кенгаш қатнашчиларининг комил ишонч билдиришларича, Мадридда ўтказиладиган Умумевропа кенгашида қатнашувчи давлатлар вакилларининг бўлажак учрашуви кескинлик юмшатилишини мустаҳкамлашда, Европада хавфсизликни мустаҳкамлаш ва ҳамкорликни ривожлантиришда муҳим роль ўйнаши мумкин ва лозим. Улар Европадаги ҳозирги аҳвол мазкур учрашувга пухта тайёргарлик кўрилиши учун унинг барча қатнашчилари етарли даражада эътибор беришларини ҳамда улар учрашувнинг муваффақият қозониши учун зарур бўлган ишонч ва ҳамжиҳатлик муҳитини вужудга келтиришга интилишларини қаттиқ талаб этади, деб ҳисоблайдилар. Мадрид учрашуви барча қатнашчиларининг учрашув конструктив вазиятда ўтказилишини таъминлаш борасидаги масъулияти жуда каттадир.

Сиёсий маслаҳат комитети кенгашининг қатнашчилари Мадрид учрашувини Европа хавфсизлигининг ҳарбий ва сиёсий жиҳатларига доир, ҳамма соҳаларда ҳамкорликни ривожлантиришга доир амалий тадбирларни келишиб олган ҳолда якунлаш имконияти мавжуд, деб ҳисоблайдилар. Бунинг учун учрашув барча қатнашчиларининг иродаси, куч-ғайрат сарфлаши талаб этилади, улар Якунловчи актнинг ҳар бир бўлими юзасидан конструктив тадбирларни келишиб олиш имкониятларини қидириб топишга тайёр бўлишлари керак.

Европада тинчликни мустаҳкамлашга боғлиқ бўлган проблемалар орасида ҳозирги пайтда қитъада ҳарбий кескинликни юмшатиш ва қуролсизланиш проблемаси марказий ўринни эгаллаб турибди.

Европада ҳарбий кескинликни юмшатишда олға силжишга эришиш — объектив ва энг кескин эҳтиёждир. Шу жиҳатдан ишонч тадбирларини мустаҳкамлаш ва кенгайтириш, куч ишлатишдан ёки куч ишлатиш билан дўқ қилишдан воз кечиш, ҳар бир давлатнинг ёки давлатлар группасининг қуролли кучлари ва қурол-яроғларини фақат мудофаа эҳтиёжлари билан чеклаб қўйиш, ҳарбий устунликка эришиш йўлидаги уринишлардан ўзаро воз кечиш ғоят муҳим аҳамиятга эгадир.

Кенгаш қатнашчилари томонларнинг ҳаммаси ушбу вазифага ўзининг ижобий ҳиссасини қўшиш истаги билан ёндашган тақдирда Европада ҳарбий кескинликни юмшатиш фойдасини кўзлаб, амалий қарорларни топиш учун бартараф этиб бўлмайдиган тўсиқлар йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас, деб ҳисоблайдилар.

Совет Иттифоқининг Марказий Европадан ўз қўшинлари ва қурол-яроғларининг муайян миқдорини, шу жумладан танк қисмларини ўз ихтиёри билан олиб чиқиб кетиш тўғрисидаги қарори ана шундай ёндашувга мисол бўлади. Варшава Шартномасида қатнашувчи барча давлатлар СССРнинг мана шу тинчликсевар тадбири эълон қилинган пайтда унга ижобий муносабатда эканликларини билдириб, эндиликда ана шу тадбирнинг амалга оширилишини батамом қўллаб-қувватлашда давом этмоқдалар.

Европада ҳарбий кескинликни юмшатиш ва қуролсизланишга доир конференцияни чақириш тўғрисидаги таклиф Умумевропа кенгашида қатнашган барча давлатларнинг ҳукуматлари олдига қўйилганига бир йил бўлди. Бу таклифни Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар ўртага қўйдилар ва уларнинг қўшма ҳужжатларида конкретлаштириб берилди. Бундай конференциянинг ўтказилиши Европада тинчлик асосларини мустаҳкамлашда Умумевропа кенгашида қатнашган барча давлатларнинг Европада ҳарбий қарама-қаршиликни камайтиришга ва қуролсизланишга ёрдам беришга қаратилган самарали тадбирларни амалга ошириш борасидаги мажбуриятларини рўёбга чиқаришда муҳим босқич бўлиб қолиши мумкин.

Сиёсий маслаҳат комитетининг кенгашида вакиллари иштирок этган давлатлар Умумевропа кенгашининг барча қатнашчиларига мурожаат этиб, Мадрид учрашувида Европада ҳарбий кескинликни юмшатиш ва қуролсизланишга доир конференцияни чақириш тўғрисида қарор қабул қилиш мумкин бўлиши учун мазкур конференция тўғрисидаги масалада ижобий позицияни эгаллашга даъват қиладилар. Ўз навбатида улар бошқа давлатларнинг конференция ишининг тартиби ва мазмунига доир таклифларини диққат-эътибор билан ўрганиб чиқишга тайёрдирлар.

Кенгашнинг барча қатнашчилари Польша Халқ Республикасининг Европада ҳарбий кескинликни юмшатиш ва қуролсизланишга бағишланган конференция Варшавада — иккинчи жаҳон урушининг машаққатли синов йилларида улуғвор қаҳрамонлик ва фидокорлик кўрсатган шаҳарда ўтказилиши тўғрисидаги таклифини қўллаб-қувватлайдилар. Улар ишонч билдириб айтадиларки, Европадаги кўпгина мамлакатларда ижобий кутиб олинган бу таклиф ёппасига қўллаб-қувватланади.

Кенгашда вакиллари иштирок этган давлатлар Европада ҳарбий кескинликни юмшатиш масалаларига ёндашишда ишонч ва қуролсизланишнинг моддий тадбирлари уруш чиқиши хавфини камайтириш, давлатлар хавфсизлиги гарантияларини мустаҳкамлаш соҳасидаги сиёсий ва шартнома-ҳуқуқий тадбирлар билан қўшиб олиб борилиши керак, деган фикрни билдирадилар. Уларнинг Умумевропа кенгашида қатнашган барча давлатлар ўртасида ядро қуролларини ҳам, шунингдек оддий қуролларни ҳам бир-бирларига қарши биринчи бўлиб қўлланмаслик тўғрисида шартнома тузиш ҳақидаги таклифи шу мақсадга қаратилгандир.

Улар Европада куч ишлатмаслик ёки куч ишлатиш билан дўқ қилмаслик принципига риоя этишнинг сиёсий ва ҳуқуқий пойдеворини мустаҳкамлашга қаратилган барча тадбирлар ва аҳдлашувлар қабул қилиниб, амалга оширилиши учун, шунингдек Европадаги ядросиз давлатлар хавфсизлигининг гарантияларини мустаҳкамлаш юзасидан махсус чора-тадбирлар кўрилиши учун курашмоқдалар. Бундай тадбирлар ядровий давлатлар шундай қуролга эга бўлмаган ва ўз территориясида чет эл ядро қуролини жойлаштирмаган Европа давлатларига қарши — уларнинг ҳарбий иттифоқларда қатнашиш ёки қатнашмасликларидан қатъий назар — ҳеч қачон ядро қуролини ишлатмасликларини кўзда тутиши мумкин эди. Мазкур давлатлар куч ишлатмаслик ёки куч ишлатиш билан дўқ қилмаслик принципига мувофиқ уларга қарши бошқа ҳеч қандай қурол ишлатилмаслигига гарантия ҳам олишга ҳақлидирлар.

Сиёсий маслаҳат комитетининг кенгашида вакиллари иштирок этган давлатлар ўртача олисликдаги ракета-ядро қуролига доир аҳдлашувни ишлаб чиқиш каби йирик масалага алоҳида аҳамият берадилар.

Ўртача олисликдаги ракета-ядро қуролига доир музокаралар ўтказилиши мумкин ва кенгаш қатнашчилари Совет Иттифоқининг шу хусусдаги таклифларини қўллаб-қувватлайдилар. Бундай музокараларни бошлаш учун фақат бир нарса — НАТОнинг Америка ракета-ядро қуролларининг янги турларини ишлаб чиқариш ва Ғарбий Европада жойлаштириш тўғрисидаги қарорини бекор қилиш ёки лоақал унинг амалга оширилишини тўхтатиш талаб этилади.

Улар ишонч билдириб айтадиларки, барча давлатлар Европа халқларининг тинчлиги ва хавфсизлиги манфаатларига амал қилиб зарур сиёсий иродани кўрсатганлари тақдирда кучларнинг вужудга келган тахминий мувозанатини сақлаб қолган ҳолда Европада ядровий қуролланиш пойгаси янада хатарли кучайтирилишининг олди олинибгина қолмай, шу билан бирга бу мувозанатни анча паст даражаларда сақлаб туриш имконияти ҳам очилади. Кучларнинг тахминий мувозанати мавжудлигини ҳали яқиндагина НАТО мамлакатлари ҳам эътироф этган эдилар.

Европа халқлари ўртача олисликдаги ракета-ядро қуролига доир музокаралар тезроқ бошланишидан ва муваффақиятли ўтказилишидан, ядровий қуролланиш пойгаси, Европа қитъасида ракета-ядро аслаҳахоналари кенгайтирилиши тўхтатилишидан астойдил манфаатдордирлар. Бу — барча халқларнинг тинчлиги ва хавфсизлиги манфаатларига мос бўлиб тушади.

Кенгашда вакиллари иштирок этган давлатлар Марказий Европада қуролли кучлар ва қурол-яроғларни қисқартириш тўғрисидаги Вена музокараларининг бундан буён пайсалга солинишига мутлақо йўл қўйиб бўлмайди, деб ҳисоблайдилар. Мазкур районда қўшинлар ва энг замонавий қурол-яроғлар ғоят кўп тўпланган бўлиб, бунинг хатарли эканлигига етарли баҳо бермасликка ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ.

Венадаги музокараларда қатнашаётган социалистик мамлакатлар позицияларни бир-бирига яқинлаштириш манфаатларини кўзлаб, каттагина қадамлар қўйдилар. Бироқ, музокараларда иштирок этаётган НАТО мамлакатлари ишнинг муваффақият қозонишига кўмаклашмаяптилар, кейинги вақтларда эса муҳокама этилаётган масалаларнинг моҳияти юзасидан уларнинг позицияси яна ҳам кўпроқ орқага чекинмоқда. Ваҳоланки, Сиёсий маслаҳат комитети кенгаши қатнашчиларининг фикрига кўра, Вена музокараларида аҳдлашувларга эришиш имкониятлари ҳали асло тугагани йўқ. Улар бундан буён ҳам мана шундай қарорларни қидириб топиш йўлида куч-ғайрат сарфлайверишга тайёрдирлар. Бундай қарорлар томонлардан бирортасининг ҳам хавфсизлигига зиён етказмай, Марказий Европада ҳарбий жиҳатдан қарама-қарши туриш даражасини пасайтиришга олиб келган бўлур эди. Бу нарса Венадаги музокараларнинг барча иштирокчиларидан ижобий ёндашишни талаб этади.

Сиёсий маслаҳат комитетининг кенгашида вакиллари иштирок этган давлатлар Европанинг бошқа қисмларида ҳам, шунингдек Ўрта денгиз районида ҳарбий кескинликни юмшатиш тадбирларини амалга ошириш учун изчиллик билан курашмоқдалар.

Ўрта денгиз районига доир тегишли қадамлар ишонч тадбирларини у ерга ёйишни, шу райондаги қуролли кучлар қисқартирилишини, ядро қуролларини элтувчи ҳарбий кемалар Ўрта денгиздан олиб чиқиб кетилишини Ўрта денгизнинг Европа ва Европада бўлмаган ядросиз мамлакатлар территориясида ядро қуролларини жойлаштиришдан воз кечишни кўзда тутган бўлиши мумкин эдики, бу Хельсинки Якунловчи актининг руҳига мос келган бўлур эди. Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар мана шу барча масалалар юзасидан жиддий, амалий музокараларга тайёрдирлар.

Улар қуролланиш пойгасини чеклаш ва тўхтатиш, қуролсизланиш, айниқса ядро қуролини тарк этишнинг конкрет тадбирларини амалга ошириш масалаларини ҳал этишда Европа қитъасидагина эмас, жаҳон миқёсида ҳам бурилиш бўлишини таъминлаш йўлида таъсирчан чоралар кўрилиши учун ҳам мана шундай изчиллик билан ҳаракат қилавередилар. Улар Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар таклиф этган шу проблеманинг ҳамма соҳаларини қамраб оладиган таклифларнинг кенг комплекси бундай ҳаракатлар қилишнинг ишончли йўлларини кўрсатишига аминдирлар. Кенгашда вакиллари қатнашаётган давлатларга келганда, улар қурол-яроғларнинг ҳамма турларини ўзаро асосда чеклаш ёки қисқартиришга тайёр турганликларини таъкидлайдилар.

Кенгашда вакиллари қатнашаётган давлатлар социализм ва коммунизмнинг юксак идеалларидан руҳланиб, ўз халқлари ва бутун дунё халқлари олдида ҳарбий соҳадаги кескинликни юмшатиш, қуролланиш пойгасини тўхтатиш ва қуролсизланиш, давлатларнинг ҳарбий харажатларини, уларнинг қуролли кучлари ва қурол-яроғларини қисқартириш учун янада кўп куч-ғайрат билан, активроқ курашаверишга азму қарор берганликларини яна бир бор билдирадилар.

III.

Бошқа халқаро масалалар юзасидан фикрлашув давомида Болгария Халқ Республикаси, Венгрия Халқ Республикаси, Германия Демократик Республикаси, Польша Халқ Республикаси, Руминия Социалистик Республикаси, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ва Чехословакия Социалистик Республикасининг делегациялари ўз давлатларининг дунёнинг қайси районида содир бўлмасин, можароли вазиятларни одилона ва мустаҳкам тинч йўл билан ҳал этиш учун изчиллик билан ҳаракат қилаётганликларини таъкидладилар. Улар хоҳ жаҳон, хоҳ регионал миқёсдаги проблемаларнинг ҳаммасини сиёсий воситалар билан ҳал этиш мумкин, деб ҳисоблайдилар. Бу эса барча давлатларнинг суверен ҳуқуқларини ва мустақиллигини қатъий ҳурмат қилишни, уларнинг ички ишларига аралашишдан, уларга қарши куч ишлатишдан ёки куч билан дўқ қилишдан, улар устидан ажнабий ҳукмронлик ўрнатишга, уларни бошқа мамлакатларга қарши агрессия майдонига айлантиришга уринишлардан батамом воз кечишни талаб қилади.

Яқин Шарқда аллақачон мустаҳкам тинчлик ўрнатиш мумкин бўлур эди. Бунинг йўли маълум, кенгашда вакиллари қатнашаётган давлатлар ҳам бу йўлни неча бор кўрсатган эдилар, бу — Яқин Шарқдаги аҳволни барча манфаатдор томонларнинг, шу жумладан фаластинлик араб халқи ўзининг Фаластин озодлик ташкилоти сиймосидаги вакили бевосита иштирокида Яқин Шарқдаги барча давлатлар ва халқларнинг, шу жумладан Исроилнинг қонуний манфаатларини ҳурмат қилиш асосида ҳар томонлама сиёсий ҳал этиш йўлидир.

Аҳволни мана шундай бартараф этиш Исроил қўшинларини 1967 йилда араблардан оккупация қилиб олинган барча территориялардан олиб чиқиб кетишни, фаластинлик араб халқининг ўз тақдирини ўзи белгилаб, жумладан ўз мустақил давлатини вужудга келтириш ҳуқуқини қайта тиклашни, шу райондаги ҳамма давлатларнинг суверенитети ва хавфсизлигини таъминлашни талаб қилади. Яқин Шарқдаги аҳволни сиёсий йўл билан ҳал этиш шу мақсадларга эришишни қийинлаштирувчи ҳаракатлар қилмасликни, ҳеч бир давлат шу райондаги мамлакатлар ва халқларнинг ички ишларига аралашмаслигини, улар ўз юртларида қандай социал-сиёсий системаларни ўрнатишлари хусусида буйруқ беришга интилмасликларини, уларнинг табиий ресурсларига даъво қилмасликни ва тажовуз этмасликни ҳам талаб қилади.

Кенгаш иштирокчилари Афғонистон теварагида вужудга келган аҳволни сиёсий йўл билан ҳал этиш зарурлигини ҳам таъкидладилар. Бундай ҳал этиш Афғонистон ҳукуматига ва халқига қарши четдан аралашувнинг ҳар қандай шаклларини бутунлай тўхтатиш ва қайтадан бошламасликка пухта кафолот бериши лозим. Афғонистон ҳукуматига ва халқига қарши четдан аралашувнинг ҳар қандай шакллари тўла-тўкис тўхтатилиши билан совет қўшинларининг Совет Иттифоқининг баёнотларига биноан Афғонистондан олиб чиқиб кетилишига киришилади.

Фикрлашув давомида кенгаш иштирокчилари Эрон халқининг ўз тақдирини ташқаридан ҳеч қандай аралашувсиз мустақил ҳал этиш, ўзининг ривожланиш йўлини белгилашдан иборат даҳлсиз ҳуқуқини қўллаб-қувватлашларини билдирдилар. Улар яқинда АҚШнинг Эрон территориясида ўтказган ҳарбий-диверсия операциясини алоҳида қўпол зўравонлик ҳаракати, аралашув, мустақил давлатнинг суверенитетини бузиш деб, жуда кескин ва қатъий равишда қоралайдилар. Улар дипломатия муносабатлари тўғрисидаги Вена конвенцияси юзасидан олган ўз мажбуриятларига ҳамма давлатлар қатъий риоя этишлари лозимлигини таъкидлаб, бирон-бир мамлакатнинг суверенитетини бузишни, унга ҳар қандай шаклда таъсир ўтказишни ҳеч қандай баҳоналар билан оқлаб бўлмайди, деб айтадилар.

Улар шунга аминдирларки, Америка—Эрон муносабатларида вужудга келган муаммолар давлатлараро ҳар қандай муаммолар каби тинч музокаралар йўли билан, халқаро ҳуқуқнинг ҳамма эътироф қилган принциплари ва нормалари асосида, ҳар қандай ҳарбий тадбирлардан, куч ишлатишдан ёки куч билан дўқ қилишдан воз кечиб ҳал этилиши лозим.

Кенгаш иштирокчилари Ҳинд океани давлатларининг шу районни тинчлик зонасига айлантириш тўғрисидаги таклифларини қўллаб-қувватлашларини, бу ишда улар билан, шу жумладан Ҳинд океанига бағишланиб, 1981 йилда БМТ доирасида ўтказиш белгиланган халқаро конференцияда ҳамкорлик қилишга тайёр эканликларини билдирдилар. Шу билан бирга улар Ҳинд океанида Америка ҳарбий флотининг катта миқёсда кўпайтирилиши ва унинг фаолияти, у ерда мавжуд ажнабий ҳарбий базаларнинг кенгайтирилиши ва янги базаларнинг вужудга келтирилиши Ҳинд океанини тинчлик зонасига айлантириш юзасидан БМТ маъқуллаган планга мутлақо зид бўлиб, кўп мамлакатларнинг хавфсизлиги ва мустақиллигига таҳлика солмоқда, халқаро кескинликнинг янги ўчоғини вужудга келтиришга олиб бормоқда, деб таъкидладилар.

Кенгашда қатнашган мамлакатлар халқларнинг империализмга, эски ва янги мустамлакачиликка, ирқчиликка қарши, ҳукмронликнинг ҳар қандай шаклларига қарши, ҳар бир халқнинг ўз тақдирининг тўла хўжайини бўлиш, ўзининг тараққиёт йўлидан ривожланиш муддаоларини амалга ошириш ҳуқуқи ҳурмат қилиниши учун олиб бораётган миллий-озодлик курашини изчиллик билан қўллаб-қувватлайдилар.

Улар Зимбабве давлатининг мустақиллиги эълон қилинишини мамнуният билан табриклайдилар, бу ҳодиса шу мамлакат халқининг мустамлакачилик-ирқчилик режимига қарши, эркин ва муносиб ҳаёт кечириш ҳуқуқи учун олиб борган кўп йиллик қаҳрамонона курашининг якунидир. Кенгаш қатнашчилари Намибия халқининг озодлик ва мустақиллик йўлидаги одилона кураши билан, апартеид ва ирқий камситиш режимини тугатиш учун курашаётган Жанубий Африка халқи билан бирдам эканликларини тасдиқладилар.

Яқин ёки Ўрта Шарқ бўлмасин, Жануби-Шарқий Осиё ёки Африка жануби бўлмасин, дунёнинг сиёсий кескинлик ёки можароли вазият рўй берган бошқа ҳар қандай райони бўлмасин, — биринчидан, вазиятнинг ёмонлашувига олиб бориши мумкин бўлган ҳеч қандай ҳаракат қилмаслик ва иккинчидан, ўзининг холисона ёндашуви билан, ўзининг сиёсати билан кескинликни камайтиришга ёрдам бериши, аҳволни нормаллаштиришга ҳисса қўшиш — барча давлатларнинг бевосита бурчидир. Кенгашда вакиллари қатнашган давлатлар шу йўлга қатъият билан амал қилмоқдалар ва бошқа ҳамма мамлакатларни ҳам шундай иш тутишга даъват этадилар.

Кенгашда қатнашган давлатлар халқаро кескинликни юмшатиш жараёни дунёнинг ҳамма районларига ёйилиши учун ҳаракат қилмоқдалар. Бундан манфаат кўрмайдиган биронта мамлакат йўқ, кескинликни юмшатиш самараларидан баҳраманд бўлмайдиган биронта халқ йўқ. Кескинликни юмшатиш сиёсатининг ўрнини оладиган биронта оқилона йўл йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас.

Шу муносабат билан кенгаш қатнашчилари кескинликни юмшатишни мустаҳкамлаш, шу жараёнга ҳалақит берадиган ҳамма иллатларни — тазйиқ ва зўравонлик методларини, суверенитетни бузишни, давлатларнинг ички ишларига аралашишни давлатлараро муносабатлардан соқит қилиш учун таъсирчан чоралар кўриш кераклигини айтган кўпгина мамлакатлар давлат раҳбарларининг нутқларини муҳим ижобий омил деб биладилар.

Кенгаш қатнашчилари мураккаб халқаро проблемаларни ҳал этишда блокларга қўшилмаган давлатлар ҳаракатининг роли янада кўпроқ ошганлигини, бу ҳаракат ҳозирги халқаро сиёсатнинг катта ижобий омили бўлиб турганини қайд этадилар. Улар қўшилмаган мамлакатлар давлат ва ҳукумат бошлиқларининг 1979 йилда Гаванада бўлиб ўтган VI конференцияси якунларини шу руҳда баҳолайдилар.

Улар конференциянинг тинчликни ва халқаро хавфсизликни мустаҳкамлашга, қуролсизланишни амалга оширишга, тинчлик зоналарини вужудга келтиришга, ўзга территориялардаги ажнабий ҳарбий базаларни тугатишга, давлатларнинг ички ишларига четдан ҳар қандай аралашувга йўл қўймасликка, халқларнинг эркин ва мустақил ривожланиш

(Давоми учинчи бетда).

ВАРШАВА ШАРТНОМАСИДА ҚАТНАШУВЧИ ДАВЛАТЛАРНИНГ ДЕКЛАРАЦИЯСИ

(Боши биринчи ва иккинчи бетларда).

ҳуқуқларини таъминлашга, Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатларини империалистик, эски ва янги мустамлакачилик эксплуатациясидан ҳалос қилишга, одилона ва демократик негизда янги халқаро иқтисодий тартибни вужудга келтиришга қаратилган қарорларини қўллаб-қувватлайдилар.

Давлатларнинг иқтисодий ривожидаги тафовутни бартараф этиш ва халқаро иқтисодий муносабатларни одилона, демократик асосда қайта қуриш проблемаси алоҳида аҳамиятга молик эканлиги муносабати билан кенгаш қатнашчилари БМТ Бош Ассамблеясининг янги халқаро иқтисодий тартиб масалаларига бағишлаб шу йил ёз фаслида ўтказиладиган махсус сессияси аҳамиятини уқтириб ўтдилар. Улар бу сессиянинг иши ва натижалари иқтисодий соҳада тенг ҳуқуқли халқаро ҳамкорликнинг ўсишига, шу жумладан ривожланаётган мамлакатларнинг ўз иқтисодий тараққиёти суръатларини тезлаштириш йўлидаги куч-ғайратларини қўллаб-қувватлашга имкон беради, деб умид билдирадилар.

Етмишинчи йиллар турли социал системалардаги давлатлар ўртасида ҳамкорлик ва яхши қўшничиликни мустаҳкамлаш даври бўлди. Саксонинчи йилларда ўтган ўн йил мобайнида тўпланган мана шу ижобий ютуқларнинг ҳаммасини эҳтиёт қилиб асраш билан бирга кескинликни юмшатиш самараларини кўпайтириш, тинчлик, озодлик, миллий мустақиллик ва социал тараққиёт учун курашни янада кенг авж олдириш ҳам зарур. Бу — бутун инсониятнинг орзу-умидларига мос бўлиб тушади.

IV.

Варшава Шартномасида қатнашган ва бу шартнома имзоланганлигининг 25 йиллиги кунида Сиёсий маслаҳат комитетининг кенгашига тўпланган давлатлар Европадаги барча мамлакатларнинг, дунёдаги ҳамма мамлакатларнинг диққат эътиборини ҳозирги жаҳон воқеаларининг ривожи муносабати билан ҳар бир давлат зиммасига келажак учун тушадиган масъулиятга қаратадилар.

Келажакка ҳозир замин яратилади, халқлар турмушидаги эртанги кун эса ҳозир давлатлар — ҳаммалари биргаликда ва ҳар бири алоҳида-алоҳида кескин халқаро проблемалар юзасидан қандай қарорлар қабул қилишига боғлиқ. Улар мана шундай қарорлар қабул қилганларида, иккинчи жаҳон урушида фашист агрессорлар устидан қозонилган улуғ ғалаба ва урушдан кейинги ривожланиш якунида Европада вужудга келган территориал ва сиёсий реалликларга асосланиш, БМТ Уставининг принципларига ва мақсадларига таянадиган халқаро қонунчиликни мустаҳкамлашга кўмаклашиш — барча давлатлар ва халқларнинг муштарак манфаатларига хизмат қилишини эсда тутишлари керак.

Ўз халқлари ва бутун дунё халқлари олдидаги ўз масъулиятини англайдиган давлатлар, ҳукуматларнинг раҳбарлари, парламентлар, барча жамоатчилик кучлари янги уруш чиқиши имкониятини соқит қилиш, унинг йўлига ўтиб бўлмайдиган тўғон қуриш учун бутун куч-ғайратни сарфлашлари лозим. Ҳозирги вазиятнинг таҳлили шу куч-ғайратларни аввало қуйидаги йўналишларга жамлаш заруратини тақозо этади:

Биринчи. Келишиб олинган муайян вақтдан бошлаб Европадаги биронта давлат, давлатларнинг биронта гуруҳи Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгашнинг Якунловчи актида белгиланган районидаги ўз қуролли кучлари сонини кўпайтирмаслиги тўғрисида биргаликдаги холис ният иши сифатида аҳдлашиб олинсин. Бундай қилиш Европа қитъасидаги вазиятда ижобий негизларни мустаҳкамлашга ёрдам берган бўлур эди. Европадаги барқарорлик ва ишончни кучайтириш йўлидаги муҳим қадам бўлур эди.

Иккинчи. Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгашнинг Хельсинкида беш йил муқаддам ўттиз беш давлатнинг олий вакиллари тантанали имзолаган Якунловчи актнинг ҳамма қоидаларига оғишмай риоя этилсин.

Бу эса, аввало, Умумевропа кенгашида қатнашган давлатлар ўзаро муносабатларида амал қилиш мажбуриятини олган принципларга — суверен тенглик, суверенитетга хос ҳуқуқларни ҳурмат қилиш; куч ишлатмаслик ёки куч билан дўқ қилмаслик; чегараларнинг бузилмаслиги; давлатларнинг территориал бутунлиги; низоларни тинч ҳал этиш; ички ишларга аралашмаслик; инсон ҳуқуқларини ва асосий эркинликларни ҳурматлаш; халқларнинг тенг ҳуқуқлилиги ва уларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқи; давлатлар ўртасида ҳамкорлик, халқаро ҳуқуқ юзасидан олинган мажбуриятларни ҳалол бажариш принципларига тааллуқлидир.

Учинчи. 1980 йил охирига белгиланган Мадрид учрашувини муваффақиятли ўтказиш манфаатларини кўзлаб Якунловчи актни янада тўла-тўкис амалга оширишга олиб борадиган амалий тадбирлар тўғрисида учрашувда аҳдлашиб олиниши мумкин бўлган масалалар хусусида учрашув бошланмасданоқ асосан умумий бир фикрга келмоқ учун икки томонлама ва кўп томонлама асосдаги фикрлашувлар жадаллаштирилсин ва чуқурлаштирилсин. Мадрид учрашувига яхши тайёргарлик кўрилиши ва унинг қарорларини келишиб олишда силжишга эришилиши шу қарорлар қабул қилинишида ташқи ишлар министрларининг иштирок этиши учун асос яратган бўлур эди. Мадрид учрашувининг ижобий конкрет натижалар билан тугалланиши халқаро муҳитнинг умумий ҳолатига ҳам самарали таъсир ўтказган бўлур эди.

Тўртинчи. Европада ҳарбий соҳадаги кескинликни юмшатишга ва қуролсизланишга бағишланган конференцияга тайёргарлик кўриш тезлаштирилсин, шу тайёргарликнинг конкрет масалалари юзасидан икки томонлама асосдаги фикрлашувлар кучайтирилсин. Мадрид учрашувида конференциянинг вазифалари тўғрисида, уни ўтказиш муддатлари, жойи ва тартиби ҳақида, шу жумладан унинг биринчи босқичи кун тартиби тўғрисида амалий қарорлар қабул қилиниши учун конференцияда қатнашадиган давлатлар вакилларининг кўп томонлама тайёргарлик маслаҳатлашувлари ўтказиб, унинг ишида ишонч чораларига диққат-эътибор қаратилсин.

Бешинчи. Қуролланиш пойгасини чеклаш ва тўхтатишнинг турли соҳалари юзасидан ўтказилаётган музокараларда тезроқ аҳдномаларга эришиш мақсадида куч-ғайрат сарфлансин. Музокаралар ўтказиш тўхтатиб қўйилган ёки узилиб қолган соҳалар хусусидаги музокаралар дарҳол қайтадан бошлансин.

Стратегик ҳужум қуролларини чеклаш — СҚЧ-2 тўғрисидаги Совет — Америка шартномасини ратификация қилиш билан бирга:

— ядро қуроли синовларини батамом ва ёппасига тақиқлаш тўғрисидаги;

— радиология қуролини тақиқлаш тўғрисидаги;

— химиявий қуролни тақиқлаш ва унинг запасларини йўқ қилиб ташлаш тўғрисидаги;

— ядро қуролига эга бўлмаган ва ўз территориясида шундай қуроли бўлмаган давлатларга қарши ядро қуролини ишлатмаслик тўғрисида ҳамда ҳозирги вақтда ўз территориясида ядро қуроли бўлмаган давлатларнинг территориясида шу қуролни жойлаштирмаслик ҳақидаги музокараларни тезроқ муваффақиятли равишда ниҳоясига етказиш қуролланиш пойгасини тўхтатиш юзасидан кўриладиган амалий тадбирлар соҳасидаги яқин вақт ичида ҳал этилиши лозим бўлган вазифалар деб ҳисоблансин.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти шу тадбирларни амалга оширишни ёқлаб чиқди. Шу тадбирлардан ҳар бири юзасидан келишувга эришиш халқаро вазиятни соғломлаштиришга кўмаклашган бўлур эди, уларнинг ҳаммаси юзасидан музокараларнинг муваффақиятли тугалланиши эса умуман олганда, инсоният учун катта ютуқ бўлур эди.

Олтинчи. Қуролланиш пойгасини тўхтатиш ва уруш хавфини йўқотишнинг қуйидаги етук проблемалари юзасидан:

— куч ишлатмаслик тўғрисида жаҳон шартномасини тузиш ҳақида;

— ядро қуроли ишлаб чиқаришни тўхтатиш ва унинг запасларини босқичма-босқич қисқартира бориб, ниҳоят уни бутунлай тугатиш тўғрисида;

— оммавий қирғин қуролининг янги турларини ва янги системаларини яратишни тақиқлаш тўғрисида;

— аввало йирик давлатларнинг ҳарбий бюджетларини қисқартириш тўғрисида амалий музокаралар ҳеч кечиктирилмай бошлаб юборилсин. Социалистик давлатлар шу музокараларни бошлаш кераклигини доимо талаб қилаётган ва Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ҳам шуни талаб қилган бўлишига қарамай ҳамон бу тадбирлар юзасидан музокаралар олиб борилмаяпти.

Шу проблемалар хусусидаги музокаралардан бўйин товлаш учун биронта давлатнинг, биронта ҳукуматнинг салмоқли важи йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Инсониятнинг виждони бу проблемаларни барча кишиларнинг манфаатлари йўлида ҳал этиш имконияти бой берилишига тоқат қила олмайди.

Ядро қуролини ишлатишни абадий тақиқлашга ва барча давлатларнинг бир-бири билан муносабатларида куч ишлатишдан воз кечишига, ажнабий ҳарбий базаларни тугатишга ва ўзга территориялардан қўшинларни олиб чиқиб кетишга, қуролли кучларни ва қурол-яроғларни қисқартиришга, дунёнинг турли районларида, шу жумладан Европада ядросиз зоналар ва тинчлик зоналари вужудга келтиришга эришиш учун халқаро миқёсда ҳеч кечиктирмай янги куч-ғайратлар сарфлаш ҳам зарур.

Еттинчи. Тинчлик ва халқаро вазиятни стабиллаш манфаатлари йўлида шунингдек, энг муҳим халқаро денгиз йўлларидан ишончли ва монесиз фойдаланишни таъминлаш манфаатлари йўлида, масалан, БМТ доирасида Атлантика, Ҳинд ёки Тинч океани, Ўрта денгиз ёки Форс кўрфазининг тегишли районларида ҳарбий кучларни ва ҳарбий фаолиятни чеклаш ва унинг даражасини пасайтириш масаласини кўриб чиқишга киришилсин.

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар шу таклифларни ўртага қўяр эканлар, бу таклифларни Европа ва дунёдаги барча давлатларнинг ҳукуматлари ижобий руҳда қабул қилиб, синчиклаб ўрганадилар, улар ҳам, Европа ва дунё жамоатчилиги ҳам шу таклифларни кенг миқёсда қўллаб-қувватлайдилар, деб умид билдирадилар. Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар шу таклифларнинг моҳияти юзасидан барча манфаатдор давлатлар билан алоқа боғлашга ва мулоқат қилишга тайёрдирлар. Ҳамиша бўлганидек, улар бошқа давлатларнинг тинчлик ва кескинликни юмшатишни мустаҳкамлаш, қуролланиш пойгасини жиловлаш, қуролсизланишни амалга ошириш, халқаро ҳамкорликни ривожлантириш хусусидаги таклифларини синчиклаб ва ижобий руҳда кўриб чиқишга тайёрдирлар.

* * *

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитетининг кенгашида Европада кескинликни юмшатиш ва хавфсизлик учун, ялпи тинчликни мустаҳкамлаш учун курашнинг энг муҳим вазифаларини кўриб чиқиб, тинчлик сиёсатига, Европа хавфсизлиги ва халқаро хавфсизликка муттасил содиқ эканликларини тасдиқлайдилар.

Улар ўз ўрталарида, шунингдек бошқа социалистик мамлакатлар билан қардошларча дўстликни ва барча соҳалардаги ҳамкорликни мустаҳкамлашга, муносабатларни ривожлантиришга, ҳамма давлатлар билан мулоқат қилишга ва уни чуқурлаштиришга азму қарор қилганлар.

Варшавада Дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги шартнома имзоланганидан кейин ўтган чорак аср — империалистларнинг агрессия ва гегемонизм сиёсатига қарши, тинчлик ва кескинликни юмшатиш учун, давлатлар ўртасида тенглик ва тинч ҳамкорлик муносабатларини қарор топтириш учун кураш йилларидир.

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар жаҳон давлатлари ва халқлари юксак масъулият руҳида иш кўриб, тинчликни сақлаб қолиш ва мустаҳкамлашни таъминлашга, инсониятнинг озодлик ва тараққиёт муддаоларини амалга оширишга қодирдирлар, деб қатъий ишонч билдирадилар.

Болгария Халқ Республикаси номидан
Тодор ЖИВКОВ
Болгария Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, Болгария Халқ Республикаси Давлат Кенгашининг Раиси

Венгрия Халқ Республикаси номидан
Янош КАДАР
Венгрия Социалистик ишчи партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари

Германия Демократик Республикаси номидан
Эрих ХОНЕККЕР
Германия Бирлашган социалистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, Германия Демократик Республикаси Давлат Кенгашининг Раиси

Польша Халқ Республикаси номидан
Эдвард ГЕРЕК
Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари

Руминия Социалистик Республикаси номидан
Николае ЧАУШЕСКУ
Руминия Коммунистик партиясининг Бош секретари Руминия Социалистик Республикасининг Президенти

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи номидан
Л. И. БРЕЖНЕВ
Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси

Чехословакия Социалистик Республикаси номидан
Густав ГУСАК
Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, ЧССР Президенти

Варшава шаҳри,
1980 йил, 15 май.

САМИМИЙ ВАЗИЯТДА

Ўртоқ Л. И. БРЕЖНЕВ нутқи

(Боши биринчи бетда).

Бизнинг иттифоқимизга агрессив муддаолар ҳамиша ёт бўлиб келди. У ҳеч қачон бирон-бир мамлакатнинг ёки мамлакатлар группасининг манфаатларига қарши қаратилмади. У янги ҳаёт қурилиши билан банд бўлган халқларимизнинг тинч меҳнатини ҳимоя қилиш учун ташкил этилган эди. У мустаҳкам тинчлик иши учун, давлатларнинг суверен ҳуқуқларини ҳурматлаш ва халқлар озодлиги йўлида биргаликда кураш олиб боришимиз учун ташкил этилганди. Зотан у ўзининг тарихий миссиясини ҳамиша яхши бажариб келди ва ҳамон шундай бажариб келмоқда.

Варшава Шартномасининг қатнашчилари биргаликдаги пухта мудофаани вужудга келтирдилар ва шу тариқа социализмнинг агрессив кайфиятдаги ғанимларининг иккинчи жаҳон урушидан кейин таркиб топган Европа ижтимоий-сиёсий харитасини зўрлик билан ўзгартиришга уриниб кўриш иштиёқини чиппакка чиқардилар. Шу тариқа Ғарб давлат арбоблари томонидан бирмунча реалистик ёндашиш асослари, тинч-тотув яшаш ва кескинликни юмшатиш асослари вужудга келтирилди.

Муболағасиз айтиш мумкинки, Варшава Шартномаси ташкилоти ҳамиша тинчлик соҳасидаги жуда катта ташаббусларнинг манбаи бўлиб келди. Ана шу ташаббусларнинг амалга оширилиши ҳозирги Европада тинч ҳаётнинг мустаҳкам пойдеворини ўрнатиш қитъамиз халқларининг хавфсизлигини янада мустаҳкамлаш борасидаги конкрет йўлларни белгилаш имконини берди.

Бугунги кунда барча софдил кишилар Варшава Шартномаси ташкилоти, унинг изчил, принципиал тинчликсевар сиёсати — Европада мустаҳкам тинчлик ва хавфсизликнинг асосий таянчи, ялпи тинчликнинг бош таянчларидан бири эканлигини эътироф этмоқдалар.

Сиёсатимизнинг кучи — мамлакатларимиз, партияларимиз, халқларимизнинг қардошларча бирлигида, марксизм-ленинизм улуғ ғояларига, пролетар интернационализми принципларига содиқлигимиздадир. Сиёсатимизнинг кучи шундаки, бу сиёсат бутун дунёдаги юз миллионлаб кишиларнинг, уруш эмас, балки тинчлик керак бўлган, вайронгарчилик эмас, балки бунёдкорлик азиз бўлган барча кишиларнинг, халқлар ўртасида ётсираш ва адоватни эмас, балки ҳамкорлик ва ҳамжиҳатликни истаётган кишиларнинг ҳаётий манфаатларига мос бўлиб тушмоқда.

Ўзимизнинг юбилей мажлисимизда ҳам биз сизлар билан шу руҳда ишладик — ишлаганда ҳам чакки ишламадик шекилли.

Сиёсий маслаҳат комитети бугун қабул қилган ҳужжатлар халқаро ҳаётда сезиларли из қолдириши шубҳасиздир. Миллионлаб кишилар кескинликни юмшатиш ва тинчлик тақдири учун хавотирланаётган ҳозирги мураккаб вазиятда Варшавадан ҳарбий авантюралар ва қуролланиш пойгасини зўр бериб авж олдириш сиёсатига қарши аниқ-равшан оғоҳлантириш сўзлари жаранглаб эшитилмоқда, ақл-идрок ва тинчлик садоси, ҳозирги замоннинг кескин проблемаларини ҳал этишда ҳамкорлик қилиш йўлидаги хоҳиш-иродани таъкидлаш овози жарангламоқда.

Ўртоқлар, пировардида поляк ўртоқларга, Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитетига ва Польша Халқ Республикасининг ҳукуматига мажлисимизни тайёрлаш борасида улар амалга оширган катта иш учун, бизга самимий меҳмондўстлик кўрсатилганлиги учун бу ерга келган барча делегациялар номидан астойдил миннатдорчилигимизни изҳор этишга ижозат бергайсиз. Имкониятдан фойдаланиб, социалистик Польшанинг барча меҳнаткашларига меҳнатда янгидан-янги муваффақиятлар, равнақ ва бахт-саодат тилаб энг эзгу истакларимизни топшираман.

— Шонли социалистик ҳамдўстлигимиз учун,

— улуғ муштарак ишимиз — мустаҳкам тинчлик иши, социализм ва коммунизм иши учун! — қадаҳ кўтаришингизни таклиф қиламан.

* * *

Э. Герек ва Л. И. Брежнев ўртоқларнинг нутқлари зўр эътибор бериб тингланди ва давомли қарсаклар билан кутиб олинди.

Қабул маросими самимий, ўртоқларча вазиятда ўтди.

(ТАСС).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ТОШКЕНТ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ИНСТИТУТИНИ ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ОРДЕНИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Юқори малакали қишлоқ хўжалик мутахассисларини тайёрлаш ва илм-фанни ривожлантириш соҳасидаги хизматлари учун **Тошкент қишлоқ хўжалик институти Халқлар Дўстлиги** ордени билан мукофотлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Л. БРЕЖНЕВ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1980 йил 15 май.

ЎЗБЕКИСТОН МЕҲМОНЛАРИ

Ғарбий Германиядаги «Хехст-уде» концерни правлениесининг раиси профессор Р. Х. Заммет бошчилигидаги шу концерн делегацияси Тошкентга келди. ГФРдан келган меҳмонлар «Узбитхимпласт» бирлашмасининг тажриба ишлаб чиқариши билан танишдилар, Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида бўлдилар. Делегация Самарқанд ва Бухорога боради.

(ЎзТАГ).

«КОСМОС-1180» УЧИРИЛДИ

1980 йил 15 май куни Совет Иттифоқида Ернинг навбатдаги сунъий йўлдоши «Космос-1180» учирилди.

Йўлдош ичига космик фазо тадқиқотларини давом эттириш учун мўлжалланган илмий аппаратлар ўрнатилган. Аппаратлар нормал ишлаб турибди. Координациялаш-ҳисоблаш маркази олинаётган маълумотларни ишлаб чиқмоқда.

(ТАСС).

БИЗНИНГ СУҲБАТ

САМАРАЛИ ҲАМКОРЛИК

Тошкентда «Микросув ўтларини маданийлаштириш ва улардан халқ хўжалигида фойдаланиш» мавзуига бағишланган республика конференцияси ўтказилди. Ўзбекистон микробиологларидан ташқари бу анжуманда Москва, Ленинград шаҳарлари, Украина, Молдавия, Латвия шунингдек Ўрта Осиё республикаларида сув ўтларини ўстириш ва амалиётда қўллаш масалалари устида ишлаётган олим ҳамда мутахассислар иштирок этишди. Анжуманда микробиологиянинг муҳим масалалари бўйича юзга яқин илмий доклад тингланди. Қуйида конференция иштирокчилари ўз таассуротларини ўртоқлашадилар.

Валдис Вольдемарович УПИТИС,
Латвия ССР Фанлар академиясининг Биология институти лабораторияси мудири, қишлоқ хўжалик фанлари кандидати

— Шуни ифтихор ва мамнуният билан айтиш мумкинки, микробиологиянинг бу муҳим соҳасидаги барча ишларимиз ўзбекистонлик олимлар изланишлари асосида олиб борилмоқда. Биз кўпроқ чорвачилик ва паррандачиликда хлорелла ҳамда бошқа сув ўтларидан фойдаланиш устида илмий-тадқиқот олиб бормоқдамиз.

Маълумки, бизнинг иқлим шароитимиз сув ўтларини табиий йўсинда кўпайтириш имконини бермайди. Шу боисдан лабораториямиз ходимлари таклифи билан Рига районидаги «Кекава» колхозида 4 минг литр ҳажмли сунъий сув ҳавзаси бунёд этилди. Ҳозир унда сув ўтлари кўпайтирилмоқда. Витамин етишмайдиган совуқ кунларда қорамол, чўчқа ва паррандалар озуқасига қўшимча рацион сифатида кўк-яшил сув ўтлари беряпмиз. Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги Ахрол Музаффаров республикамизда бўлганида ишларимизни бориб кўрди, қимматли маслаҳатлар берди. «Яшил мўъжиза» устида ўзбек биродарларимиз билан ҳамкорликда иш олиб бораётганимиздан жуда мамнунман.

Валентин Николаевич ЮЗВЕНКО,
Винница областининг Бар шаҳридаги «Сахпромводоналадка» корхонаси директори.

— Бизнинг корхона хлорелла етиштирувчи лаборатория базасида ташкил этилган бўлиб, ҳозирги кунда тўрт республика — Украина, РСФСР, Молдавия ва Белоруссиядаги 200 га яқин корхонада оқава сувларини тозалаш ишларини олиб бормоқда. Йилига 15 тонна пастасимон хлорелла суспензияси ишлаб чиқарилмоқда. Унинг ёрдамида қанд, крахмал, сут ва консерва заводлари оқава сувларини мусаффо қилиш мумкин бўлмоқда.

Ўзбек олимларининг сув ўтларидан халқ хўжалигида фойдаланишдаги ютуқлари Иттифоққа машҳур. Бизда ҳам қишлоқ хўжалиги ва чорвачиликда сизларнинг тажрибангиз қўлланилмоқда. Уч йил муқаддам худди шундай конференцияда саноат корхоналарининг оқава сувларини тозалашда хлорелладан фойдаланиш соҳасида Ўзбекистондаги дастлабки тажрибалар ҳақида сўз юритилган эди. Бу галги конференцияда эса қўлга киритилган ютуқлар санаб ўтилди. Демак, ўзаро ҳамкорлик ижодий самара бермоқда. Келгусида микросув ўтлари халқ хўжалигининг бошқа соҳаларида ҳам кенг қўлланила бошлашига шубҳа йўқ.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми республиканинг суд органларида кўп йил, самарали ишлаганлиги ва социалистик қонунчиликни мустаҳкамлаш соҳасидаги хизматлари учун Самарқанд области, Самарқанд район халқ судининг раиси ўртоқ Кимё Саттороваға Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган юрист фахрий унвони берди.

* * *

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми студент ёшларни ўқитиш ва коммунистик руҳда тарбиялашдаги хизматлари, жамоат ҳаётида актив қатнашганлиги учун В. И. Ленин номли Хоразм Давлат педагогика институтининг катта ўқитувчиси ўртоқ Халил Сиддиқовга Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган халқ маорифи ходими фахрий унвони берди.

ГЕОГРАФИЯ ЖАМИЯТИНИНГ СЪЕЗДИ

Ўзбекистон ССР География жамиятининг съезди ўз ишини тамомлади. Ялпи ва секция мажлисларида ландшафтшунослик ва комплекс тадқиқотлар, палеогеография ва геоморфология, иқтисодий ва социал география, картография проблемалари муҳокама қилинди.

Табиий ресурсларни муҳофаза қилиш ва улардан яхшироқ фойдаланиш юзасидан бир қанча конкрет тадбирлар тавсия этилди. География билимларини пропаганда қилишни янада такомиллаштириш йўллари белгиланди.

СССР География жамиятининг съездига делегатлар, илмий кенгаш ва президиумнинг янги состави сайланди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги А. М. Акрамхўжаев республика География жамиятининг президенти қилиб сайланди.

(ЎзТАГ).

ГУЛЧАМБАРЛАР ҚЎЙИЛДИ

ВАРШАВА, 15 май. (ТАСС). Л. И. Брежнев, Э. Герек, Г. Гусак, Т. Живков, Я. Кадар, Э. Хонеккер, Н. Чаушеску ўртоқлар ва Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитети кенгашида қатнашаётган делегацияларнинг аъзолари бугун Номаълум солдат қабрига гулчамбарлар қўйдилар. Поляк халқининг озодлиги ва мустақиллиги учун курашда жонини фидо қилган поляк ватанпарварлари шарафига бу ерда мангу олов ёниб турибди. Делегацияларнинг бошлиқлари эсдалик китобига имзо чекдилар.

Шундан сўнг Л. И. Брежнев, Э. Герек, Г. Гусак, Т. Живков, Я. Кадар, Э. Хонеккер, Н. Чаушеску ўртоқлар ва делегацияларнинг аъзолари иккинчи жаҳон уруши йилларида Варшавани озод қилиш учун олиб борилган жангларда ҳалок бўлган Совет Армияси жангчилари шарафига ўрнатилган мемориал комплекс ёдгорлигига гулчамбарлар қўйдилар.

Социалистик мамлакатлар делегациялари халқларнинг фашизмдан миллий озод бўлиши учун, бутун дунёда тинчлик учун қаҳрамонларча жанг қилган совет ва поляк жангчилари хотирасини бир дақиқа сукут сақлаб ҳурмат билан эсладилар.

Делегацияларнинг бошлиқлари эсдалик китобларига имзо чекдилар.

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Бирлашган Қуролли Кучлари бош қўмондонлиги номидан гулчамбарлар қўйилди.

Гулчамбарлар қўйиш маросимида фахрий ҳарбий қоровул саф тортиб турди, Польша Халқ Республикаси ва Совет Иттифоқининг гимнлари, партия гимни «Интернационал» ижро этилди.

ТАНТАНАЛИ КОНЦЕРТ

ВАРШАВА, 14 май. (ТАСС). Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитетининг навбатдаги кенгашида иштирок этаётган делегациялар учун бугун Катта театрда Варшава Шартномасининг 25 йиллигига бағишланган «Қардошлик бўёқлари» тантанали концерти қўйиб берилди. ПХРнинг, социалистик ҳамдўстликдаги бошқа мамлакатларнинг етакчи артистлари меҳмонларга ўз маҳоратларини намойиш қилдилар.

Концерт зўр муваффақият билан ўтди.

ҲАР БИР ДАЛАДА МЎЛ ҲОСИЛ ЕТИШТИРАЙЛИК

Бухоро областининг деҳқонлари далаларида ҳар туп ғўзани сақлаш, бутун майдонда экиннинг интенсив ўсишини таъминлаш вазифасини ўз олдиларига қўймоқдалар. Қишлоқ хўжалик ходимларининг 15 май куни Ромитанда бўлиб ўтган область семинар-кенгашида шу ҳақда гапирилди. Уни область партия комитетининг биринчи секретари А. К. Каримов очди.

Семинар-кенгаш қатнашчилари далалардаги ишларнинг аҳволини анализ қилиб, экинларни парвариш қилиш суръатларини кучайтириш, дала ишларини юксак агротехника даражасида ўтказиш зарурлигини таъкидладилар. Ғиждувон райони қишлоқ меҳнаткашларининг ишлари намуна қилиб кўрсатилди. Бу ерда ишчи ресурсларидан, машина-механизмлардан самарали фойдаланиш туфайли ғўзаларга биринчи комплекс ишлов бериш қисқа муддатларда ўтказилди, далалар бегона ўтлардан тозаланди. Ромитан районидаги кўпгина колхоз ва совхозларнинг деҳқонлари ноқулай об-ҳаво оқибатларини тезда тугатдилар.

Шу билан бирга кенгашда айтиб ўтилдики, область хўжаликларида ишга солиш зарур бўлган ҳали кўпгина резервлар бор. Когон, Свердлов, Навоий районларидаги бир қанча хўжаликлар ғўза парваришини кучайтириш чораларини кўрмаяптилар.

Семинар-кенгашда Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси И. Б. Усмонхўжаев нутқ сўзлади.

Семинар қатнашчилари Наримонов номли колхознинг коммунист Жўрақул Арслонов бошлиқ илғор бригадасида бўлдилар. Уларга Ўзбекистон ССР «Госкомсельхозтехника» бирлашмасининг рационализаторлари такомиллаштирган культиваторлар намойиш қилинди. Бу янгилик ўғитни 8-20 сантиметргача чуқурликда қатламма-қатлам қилиб солишга имкон беради. Механизаторлар культивация чоғида ҳосил бўлувчи кесакларни майдалайдиган оригинал мослама тиркалган тракторни ишлатиб кўрсатдилар. Бригада пахтакорлари мажлис аҳлини ўсимликларни суғоришнинг илғор усуллари билан таништирдилар.

(ЎзТАГ).

НАСОС СТАНЦИЯСИ ИШГА ТУШИРИЛДИ

«Улуғнор» каналида янги насос станциясининг агрегатлари ишлай бошлади. Улар Қорадарёдан сув олиб уни Андижон районидаги «Партия XXII съезди» колхозининг, Ленин ва Энгельс номли совхозларнинг адирларига чиқариб бермоқда. Станция минг гектардан кўпроқ майдондаги қўриқ ерларнинг сув таъминотини яхшилайди.

Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигидан маълум қилишларича, бу йил республиканинг магистрал ва хўжаликлараро каналларида етмишта насос станцияси барпо этилган. Улар Фарғона водийсидаги, Қарши чўлидаги, Бухоро областидаги ва Ўзбекистоннинг бошқа зоналаридаги қўриқ ерларда вужудга келтирилган янги экинзорларни суғоради, эскидан ҳайдаб келинаётган ерларни сув билан яхшироқ таъминлайди.

ТЕЗ ВА СОЗ ЭКИНГ

Республика областларида шоли экишнинг бориши тўғрисида шу йил 15 майга бўлган МАЪЛУМОТ

Биринчи устун — областлар; иккинчи устун — бир кунда; учинчи устун — мавсум бошидан буён (планга нисбатан процент ҳисобида).

Сурхондарё	—	100,0
Наманган	—	100,0
Тошкент	—	100,0
Сирдарё	0,2	96,8
Хоразм	3,8	80,5
Андижон	4,8	57,6
ҚҚАССР	4,7	50,3
Республика бўйича:	3,5	66,2

БУХОРО — ҚОРАКЎЛ

ҚИЗИЛҚУМ САҲРОСИДАН РЕПОРТАЖ

Бухоро қоракўл заводининг мутахассислари, деб ҳикоя қилади завод директори Фаёз Абзалов, териларнинг 850 дан зиёд сорт ва хилга ажратадилар. Айтайлик, билмайдиган одам учун қора рангли териларнинг ҳаммаси илк қарашда бир хил кўринади, тажрибали киши унинг юзлаб турини аниқлайди. Аммо асосий талаб рангдор: жигарранг — қамбар, ноёб гулигас, яъни пуштиранг, осмони кабуд — ҳаворанг ёки шоирона айтганда ўрик гул рангли териларга кучлидир.

Бу ерда яна бир гапни эшитдим: қоракўл қанча хилма-хил бўлмасин, унинг умумий қўлланилиш ўрнини аниқлаш мушкул. Ғайри табиий, аммо ўзимизда ҳам, чет эллар тажрибасида ҳам синалган факт: кўринишидан энг қулай шароит бўлиб туюлган, серунум яйловларда ўсган қоракўл қўзисининг жуни ўзининг қимматли томонларини йўқотади. Бироқ, ёзда 50 даражагача қизийдиган, қишда эса қаттиқ қаҳратон ҳукм сурадиган, ўзига хос озуқа ўсадиган саҳролар отарлар учун жаннатдир.

Ортимизда Бухоро воҳасининг квадратлаб экилган пахта далалари, Зарафшон узра ўтган кўприк қолади, қанча кўп йўл юрганимиз сари манзара шунча ўзгариб бораверади. Кўзимиз атрофга ястаниб кетган сийрак ялангликларни илғайди. Булутлар билан бурқалган кулранг осмон, бўз ер, сийрак бўзранг гиёҳлар кўзга ташланади. Улар гўё гиёҳ эмас, балки кимдир ип калаваларини чанг босган ерларга сочиб юборгандек. Гоҳгоҳ учрайдиган саксовул бутоқчалари гўё ўзининг яланг шохларига илашиб, кўкка бўй чўзгандек.

— Қизилқум, — машина ойнасига назар ташлаб ишора қилди Конимех район партия комитетининг биринчи секретари А. С. Петросян ва чуқур нафас олди: — Бу йил баҳор анча кечикди. Айниқса, насл олишнинг бошида...

«Насл олиш» сўзи қуруқдек туюлади, бироқ, фақат қўшиқдан эмас, ишга доир бўлган гапдан ҳам керакли сўзни чиқариб ташлаб бўлмайди. Йўлдан бурилдик — ҳали қуримаган қумлар машинанинг ҳаракатини секинлатади — аввал бир отарга, кейин яна бошқасига, сўнгра эса «Коммунизм» давлат наслчилик заводи чўпони Сакенбой Шошқинов уйига борамиз, ҳамма жойда, албатта, ҳамроҳимнинг чўпонларга биринчи саволи қанча қўзи туғилганлиги, қанчаси ўстиришга қолдирилганлиги ҳақида бўлади. Дарвоқе, «насл»нинг ўзи секин маъраши билан ўзлигини билдиради, ҳали қувватга тўлмаган ориқ оёқларида онаси ортидан эргашади, совлиқ ҳам қўзичоғини яқиндан ҳидлаб: «ўзларингизми, бебаҳоларим?» дейди. Бебаҳо сўзи яна шу маънодаки, улар маҳаллий хўжаликларга кенг таралган Конимех қоракўлини беришади.

Баҳор чўпоннинг йиллик ишига якун ясайди. Гарчи ўша дамларда ҳали аёз бўлса-да, лекин саҳрода осон бўлмайдиган қиш ортда қолганди. Аммо, яйловни қор қоплаган қишда ҳам, эрта кўкламда ҳам отарларни сақлаш муҳимдир. Селекционерлар ва зоотехникларнинг чорвадорларга ёрдами беқиёсдир, бироқ, ҳозирча отарнинг соғ ва тўқлиги, уларга ўз вақтида сув берилганлиги биринчи навбатда чўпонга боғлиқ. Чорвадорлардан бири айтган иборага кўра «соғлом» қўйлар ҳамиша яхши насл беради.

Саҳрода ҳар қандай бегона буюм, тешилган декча ҳам ёки йўлда ётган автомобилнинг эски шинаси ҳам кўзга ташланади. Борган сари яйловларнинг чегараларида учрайдиган чўпонларнинг мажбурияти битилган ҳаворанг лавҳалар эътиборни жалб этади. Уларда «Ҳар юз бош қўйдан 160 та қўзи олинади», «...165 тадан қўзи олинади» деган сўзларни ўқийсиз. Ҳайратланарли сўзлар! Ҳақиқий табиатнинг тилсимини — янги ҳаётнинг туғилишини бўйсундириб бўладими? Бўлар экан. Бўйсундиришяпти ҳам. Жуда яқинда юз бош қўйдан 120 тадан қўзи олиш аъло кўрсаткич саналарди. Ўтган йили Бухоро областида бу рақам 150 тага етди. Аммо буни ҳам қувиб ўтиш кўзда тутиляпти.

Саҳрода яна бир отар кўзга чалинади. Истиқболимизга Қизилқум қуёши ва шамолида юзлари қорайиб кетган ёш йигит ошиқади. Танишамиз: Умурзоқ Раҳматов, бош чўпон, уч йил олдин отарни отасидан қабул қилган. Бойбўлсин Раҳматов саксонни уриб қўйган, Умурзоқ эса энди 21 га кирган, аммо «Шофиркон» совхозида яхши чўпонлардан бири саналади.

— Ажойиб чўпон, — таништирди уни хўжалик директори Пўлат Сулаймонов. — Унинг отарида 530 бош қўй бор, бугунги кунда 133 таси насл берди — 214 қўзи туғилди. Ҳисоблаб кўринг: юз бошдан 160 тадан кўп бўляпти. Бунинг устига 120 тадан қўзини ўстиришга қолдирди. Бу йилги баҳорда қўзини асраб қолиш осон эмас...

Ўша кунларда барханларнинг кунгай томонларида қум остидан ўсиб чиққан нимжон яшил гиёҳлар элас-элас кўзга ташланарди. Аммо, отар учун яхши озуқа — шувоқ шохчалари ҳали сарғайиб турар, гўё бир умрга қуриб қолгандек. Айтишларича, бу ўтнинг кули анализ қилинганда олтин белгилари учраркан, шу боисдан ҳам Бухоро қоракўлини бежиз «саҳро олтини» деб аташмайди.

«Шофиркон» совхозининг марказий қўрғонига кеч кирганда етиб келдик. Магистралдан бурилдик, йўллар эгри-бугри барханлар устидан ўтган, шунда кўз олдимизда катта посёлка кўринди. Агар бу посёлка дағал саҳро устида ястаниб ётганлигини ўйламаганда уни одатдагидек деб билиш тўғри бўларди. Бу ерда мактаб, фельдшер-акушерлик пункти, алоқа бўлими, маиший хизмат кўрсатиш уйи бор, томлар устида телеантенналар тизилиб турибди, энг муҳими эса — водопровод ишламоқда. Иккита қудуқдан сув чиқарилиб, бу сув рўзғор эҳтиёжларига ҳам, молларга ҳам, ҳатто боғларни суғоришга ҳам етади. Ҳа, эндиликда Қизилқумда ўрик, олма, узум, сабзавот етиштириляпти... Бироқ, бу ерда боғлар яратилганлигига қарамай, ҳали шароит жаннатдан ҳар ҳолда йироқ, шамолнинг кескин шиддати барханлар устидан учириб келган қумларни юзга уради.

— Ҳозир саҳрода ўзгача ҳаёт, — деб ҳикоя қилади «КПСС XXV съезди» совхози директори Алминмет Назаров. У чўпон ўғли бўлиб, қишлоқ хўжалиги институтини битиргандан кейин саҳрога ишга қайтиб келган. — Мен, масалан, ўқувчилик йилларимда ота-онамни фақат ёзда кўрардим. —

— Интернатдан уларнинг олдигача тўрт юз километр эди, ўшанда асфальт ҳам бўлмаганди. Гапирса гап кўп, жуда кўп нарса бўлмаганди — бунақа посёлка ҳам, бунча миқдорда техника ҳам. Бизнинг давримизда эса ҳамма чўпонларнинг лоақал машинаси бўлмаса, албатта, мотоцикли бор... Ўша оқшом «Шофиркон»да жуда кўп меҳмон тўпланди — районнинг қоракўлчилик хўжаликлари раҳбарлари йиғилишди. Кейинги уч кун давомида саҳро бўйлаб анча йўл юрган, чўпонлар ҳузурида бўлган Ўзбекистон КП Бухоро область комитетининг биринчи секретари, СССР Олий Совети депутати А. К. Каримов улар билан кенгаш ўтказди. Гап фақат қоракўл тери топшириш планини бажариш ҳақида бўлгани йўқ. Бу у қадар мураккаб муаммо эмасди. Муаммо бошқа жойда эди. Айни пайтда ҳар бир қўй ҳисобига биттадан қўзи қолдириш мақсад қилиб олинди, яъни отарлардаги туёқни кескин кўпайтириш керак эди.

Директорлар масалаларни муҳокама қилаётганда чорвачиликнинг сўнгги маълумотларига қараб «икки қуённи бир ўқ билан уриш» учун хўжаликлар қандай насл олишлари лозимлиги ҳисоблаб чиқилди. Ҳар юз бош қўйдан тахминан 165 тадан қўзи олиниши кераклиги маълум бўлди.

— Район бўйича ўртача шундай бўляпти ҳам, — тасдиқлади Петросян. — Кечиккан баҳорда кўплаб миқдорда қўзини асраб қолиш анча қийин.

— Ҳозир ўн биринчи беш йиллик қоракўлчилигига замин яратиляпти, — деди менга А. К. Каримов. — Шунинг учун қўйларнинг туёғини кўпайтиришга катта эътибор беріляпти. Айни пайтда областда қўйлар сони 1 миллион 850 минг бош, келажакда эса уларнинг сонини тўрт миллион бошдан кўпга етказишни мўлжаллаяпмиз.

Бу суҳбат эртаси куни эрталаб 82 минг квадрат километр майдонни ишғол этган районнинг маркази — Томдибулоқ йўлида бўлди. Географик справочникка қарадим: районни нимага қиёс қилса бўларкин? Маълум бўлишича, бу территория Австрия билан тенг келаркан, Голландиядек мамлакатнинг роса иккитасини сиғдириш мумкин. Бу кенг бўшлиқ бўйлаб бир соат, икки соат, уч соат юрсак ҳам асфальт тасманинг кети кўринмайди. Бу йўл гоҳ уфққа камондек тақалади, шофёримиз Мурод — саҳро йўлларининг уста ҳайдовчиси ушлаган руль қилт этмайди, машина барханлардан-барханларга тўлқин бўлиб туташади.

— Қоракўлчилик областда кейинги йилларда мустаҳкам замонавий негизга қўйилмоқда, деб сўзида давом этди Каримов. — Мана шу йўл ҳам қоракўлчилик эҳтиёжи туфайли барпо этилди. Ҳолбуки илгари ҳаво ёмон бўлса, яйловга қор тушса, ем-хашакни келтиргунча қўйларнинг нобуд бўлиши бошланарди. Ҳозир бундай хол мустасно. Икки йиллик озуқа запаси яратганмиз. Бу — ишга янгича ёндашиш натижасидир. Барча суғориладиган зонадаги қўйчилик хўжаликларига минг гектардан майдон ажратилган, унга арпа, маккажўхори, беда экилади. Энди биз қоракўлчиларга агрономлик, суғориладиган деҳқончилик бўйича мутахассислар штатлари олишни тавсия қиляпмиз. Фақат бугунги куннинг талабларига қараб эмас, балки келажакни кўзлаб шундай қиляпмиз. Яйловларни барпо этиш ва суғоришни ҳам кўзда тутяпмиз...

Амударё ва Сирдарё оралиғидаги минглаб километр бўшлиқлардан иборат Қизилқумдан, таъбир жоиз бўлса, қоракўл конвейерининг манбаси бошланади. Эрта баҳорда бу конвейернинг навбатдаги цикли ишга тушади, йирик тузлар сепилган териларнинг дастлабки партияси, бу йил саҳро берадиган юз минглаб терилар Бухоро қоракўл заводига жўнатилади. Уларни бу ерда ошлайдилар, қуёшда қуритадилар, бундай мўйна бетакрор нақшларни намоён этади, қайишқоқ, ипаксимон, товланувчан бўлади. Завод музейидаги қоракўлнинг энг ажойиб намуналарини кўриш мумкин, бу экспонатлар чўпонлар ва завод усталари меҳнатининг натижасидир. Ҳақиқий усталар бу ерда кўп — ишчилар сулоласининг вакиллари Азизовлар, Баҳромовлар, Сайдуллаевлар, Бақоевлар ва бошқалардир. Чунончи, Бақоевлар авлодининг тўнғичи — Омон кўп йиллар мобайнида корхонани бошқарди, ҳозир эса унинг икки ўғли ва икки қизи, куёвлари, келинлари мутахассис бўлишди. Бу ерда касбни меърос қилиш таомилга кирган, бутун умрга шу касбни эгаллайдилар. Чунки, бир-икки йилда ишнинг сирларини эгаллаб бўлмайди, сирлар эгалланганда эса ким ҳам ўз билими ва ноёб машғулот ҳисобланмиш мўътабар усталик унвонини ташлаб қўярди.

Яқин орада мутахассислар янада кўп керак бўлади. Келгуси йилда совет қоракўлининг ярмини берадиган корхона комбинатга айлантирилади — ҳозир унинг цехлари қуриляпти. Ўшанда Бухорода тайёр мўйна маҳсулотлари ҳам чиқарила бошланади.

— Бизнинг маҳсулотимиз қандай реклама қилинишини биласизми? — сўради мендан завод ходими Фикрат Смайлов. У фахр билан «Бухоро-Қоракўл» деб ёзилган реклама проспектини кўрсатди. Унга ҳеч нарса қўшишнинг кераги йўқ. Мамлакатимизда ҳам, халқаро аукционларда ҳам мўйначиларга маълум: Бухоро қоракўли — сифат эталони.

Юксак шараф бу!

Л. ЛЕБЕДЕВ.
(«Правда»нинг махсус мухбири).
Бухоро области.
(«Правда», 14 май).

ШОЛИКОРЛАР ШИЖОАТИ

Хоразм области шоликорлари беш йилликнинг якунловчи йилида 95 минг тонна «қирмизи дон» етиштириш ва унинг 74 минг тоннадан кўпроғини давлатга сотишга аҳд қилганлар. Областнинг ихтисослашган хўжаликлари шоли экишга барвақт ва пухта тараддуд билан киришиб, бу муҳим ишни жадал суръат ва юқори сифат билан ўтказмоқдалар.

Хонқа районидаги Ал Хоразмий номли, Боғот районидаги «Боғот», Хазорасп районидаги Ленин номли совхозларда шоли экишни яқин кунларда тамомлаш учун бутун куч ва техника воситаларидан самарали фойдаланилмоқда. Бу хўжаликларда шолини сеялкалар билан экиш ва бошқа прогрессив методлар дадиллик билан жорий қилинаётир.

Гурлан районидаги Янгиобод ва «Гулистон» совхозлари, «Коммунизм» колхози, Хива районидаги «Қорақум» совхози шоликорлари ҳам экиш суръатини кун сайин авж олдирмоқдалар. 70—80 центнерчилик ҳаракатига қўшилган илғор бўлимлар ва бригадалар экишни тамомлаб уруғни тўла ундириб олиш чораларини кўрмоқдалар.

Ф. ЗОҲИДОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Китобхонлар конференцияси

Жиззах районидаги «Москва» колхозининг илғор бригадаларидан бири — Расул Маҳмудов бошлиқ бригаданинг дала шийпонига тушлик танаффус вақтида «Ўзбекистон» ва «Ўқитувчи» нашриётларининг ходимлари меҳмон бўлиб келишди. Улар пахтакорлар билан китобхонлар конференциясини ўтказдилар: хўжаликда «оқ олтин»дан мўл ҳосил етиштирибгина қолмай, шу билан бирга китобни кўп ўқишади, севишади ва унинг қадрига етишади.

Ноширлар ва полиграфиячилар республикада адабиётни чоп этиш планлари тўғрисида, КПСС XXVI съезди ва Ўзбекистон Компартиясининг XX съезди арафасида қандай китоблар босиб чиқарилиши ҳақида сўзлаб беришди. Колхозчилар ўқиган китоблардан олган таассуротларини айтиб, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши илғорларининг, социалистик мусобақа ғолибларининг тажрибасини пропаганда қилувчи нашрлар кўпроқ босиб чиқарилсин, деган истакларни билдирдилар.

(ЎзТАГ).

ЯНГИ ЎҚУВ ЙИЛИ ОЛДИДАН

14 май куни Тошкентда мамлакат медицина ва фармацевтика институтлари ректорларининг Бутуниттифоқ кенгаши очилди. Кенгаш қатнашчилари олий ўқув юртларига студентларни қабул қилишни ташкил этиш ва ўтказишни такомиллаштириш масалаларини муҳокама қилмоқдалар. Улар Ўзбекистондаги бир қанча олий ўқув юртлари ва даволаш муассасаларининг фаолияти билан танишиб чиқадилар.

(ЎзТАГ).

РЕКЛАМА ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БУГУН
МАРКАЗИЙ ТЕЛЕВИДЕНИЕНИНГ «ВОСТОК» ПРОГРАММАСИ

9.00 — Время. 9.40 — Гимнастика. 10.05 — Атлантлар ва кариатидлар. Бадиий фильм, 4-серия. 11.50 — Ленинград булбуллари. 12.35 — Ҳужжатли фильмлар. 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Ҳужжатли фильмлар. 16.15 — Халқаро конкурслар лауреати Л. Тимофеева чалади. 16.45 — А. С. Пушкин. Мис чавандоз. 17.35 — Экран дўстларни чорлайди. 18.15 — Орлёнок. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.30 — Москва ва москваликлар. 20.00 — Балет ҳақида. 21.30 — Время. 22.00 — Футбол бўйича СССР чемпионати. «Спартак» (М) — «Динамо» (К). Танаффус пайтида дунё воқеалари.

ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАЛАРИ

I.
11.30 — Биологиядан ўқув кўрсатуви. 12.00 — В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ пионер ташкилоти туғилган кунга. 12.25 — Ўқув кўрсатуви. 12.55 — Замандас. 18.05 — Мультфильм. 18.15 — Ешлик. 19.00 — Футбол бўйича СССР чемпионати. «Пахтакор» — «Торпедо» (Москва). Танаффус пайтида ахборот. 20.50 — Ахборот. 21.10 — Гижжак тароналари. 21.30 — Время. 22.00 — Оламда нима гап. 22.30 — Умид. Бадиий фильм, 1-серия.

II.
20.05 — Янгиликлар. 20.25 — Пойтахт области далаларида. 20.55 — Математика. 21.55 — Она тили. 22.25 — Сенинг уйларингдаги Москва.

РАДИО

БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Қадрдон ўлка қўшиқлари. 9.30 — Микрофон олдида область театрларининг солистлари. 12.10 — Гулла, яшна, кўриқ ўлка! 13.00 — Илғор тажриба мактаблари маршрути бўйлаб. 13.30 — Л. Кандалова ва Э. Қандов ижро этади. 14.00 — Илғорлар тажрибаси — оммага. 18.30 — Сиёсий билимлар радиоуниверситети. 18.45 — Юность Узбекистана. 20.15 — Футбол бўйича СССР чемпионати. «Пахтакор» — «Торпедо» (Москва). 20.45 — Сўнгги ахборот. 21.00 — Қишлоқ меҳнаткашларининг талабларига биноан концерт. 22.30 — Радиоспектакль. 23.35 — Енгил куйлар.

Театр

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 16/V да Қизил яйловдаги кўк тулпорлар.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 16/V да Гулбаҳор қани? 17/V да Ур, тўқмоқ (15.00), Тўйдан олдин томоша (19.30).

●

«БАҲОР» КОНЦЕРТ ЗАЛИДА
24, 25 МАЙ СОАТ 19.30 ДА
МУКАРРАМА ТУРҒУНБОЕВА НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОНДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ДАВЛАТ «БАҲОР» ХАЛҚ РАҚС АНСАМБЛИНИНГ

КОНЦЕРТИ
(2 бўлимда)

ҚАТНАШАДИЛАР:

Ўзбекистон ССР халқ артисти, СССР Давлат мукофотининг лауреати Қ. ДАДАЕВ,

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист, СССР Давлат мукофотининг лауреати Б. АЛИЕВ;

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати МАЪМУРА ЭРГАШЕВА;

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар: ХАЙРУЛЛА ЛУТФУЛЛАЕВ, Р. ҲАМДАМОВ, У. САИДОВА, Г. ФОЗИЛЖОНОВА, Н. МАДРАҲИМОВА;

Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреатлари: Ф. НИЗОМИДДИНОВА, Г. ҲАМРОЕВА, Д. ЮНУСОВА, Т. САЙФИДДИНОВ ва хонанда АҲМАДЖОН ШУКУРОВ.

Ансамблнинг бадиий раҳбари — Ўзбекистон ССР халқ артисти ҚУНДУЗ МИРКАРИМОВА.

Музика раҳбари — М. МУҲАМЕДОВ.

Касса соат 14.00 дан ишлайди.

Ўзбекистон ССР Олий суди коллективи Ўзбекистон ССР юстиция министрининг ўринбосари А. И. Шчербаковга рафиқаси

Нина Александровна СМИРНОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

СССР Озиқ-овқат саноати министрлигининг Ўрта Осиё озиқ-овқат саноати илмий-тадқиқот ва лойиҳа-конструкторлик институти коллективи институт директори А. А. Хўжаевга укаси

Оқил Ашрапович ХЎЖАЕВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

26,5 минг тонна пилла учун

МАЖБУРИЯТ ВА МАСЪУЛИЯТ

Колхозимизда пахтачилик билан бир қаторда пиллачилик ҳам шаҳдам ривожлантирилмоқда. Янги тутзорлар ташкил этиш, мавжуд тут дарахтлари парваришини кучайтириш йўли билан ҳосилдорлигини ошириш ҳисобига ипак қурти озуқа базаси мустаҳкамланмоқда. Кейинги йилларда йирик ва марказлаштирилган қуртхоналар қурилди, пиллакорларимизнинг малакаси оширилди. Буларнинг ҳаммаси пилладан муттасил кўп ва юқори ҳосил етиштириш имконини бермоқда.

Мисол учун 1980 йилни олайлик. 540 қути қурт уруғи боқяпмиз. Ҳар қутисидан 80 килограммдан ҳосил оламиз. Бу бултургидан ҳар қути ҳисобига 6 килограмм кўп демакдир. Давлатга мажбурият ҳисобида 43 тонна пилла топширамиз. Шу мақсадда олтита пиллачилик бригадаси ташкил этиб, иш бошига билимли, тажрибали, юқори ҳосил усталарини қўйдик. Машариф Эшжонов, Онабиби Бекжоновалар бошлиқ бригадалар ҳар қути қурт уруғи ҳисобига 100—110 килограммдан пилла топшириш учун курашмоқдалар, қуртларни агротехника қоидалари асосида парваришламоқдалар.

Раҳима Сафоева пиллачиликни ривожлантириш, қуртни жадал усулда боқиш, фақат аъло нав пилла етиштиришдаги катта хизматлари учун Ленин ордени билан мукофотланган. У билан бир сафда ишлаётган Раъно Шерматова, Онабиби Бобожонова, Сафаргул Сафоевалар ҳам ҳар қути ипак қуртидан 100 килограммдан ошириб хирмон кўтармоқдалар. Уларнинг меҳнатлари партия ва ҳукуматимиз томонидан юксак баҳоланмоқда. Миришкор пиллачилар бу йил ҳосилдорликда рекорд кўрсаткичга эришишга азму қарор қилдилар.

Шуниси диққатга сазоворки, ҳосил тақдири ҳал қилинаётган шу кунларда барча пиллакорларимиз астойдил, тиним билмай меҳнат қилмоқдалар. Ҳарорат кўтарилган пайтларда қуртхоналар салқинлаштириляпти, ҳарорат пасайган кезларда мўътадил ҳолатга келтириляпти. Ҳар қандай шароитда ҳам қуртхоналарда ҳароратнинг 25—26 даража бўлиши таъминланяпти. Натижада пилла қурти тез ва соғлом ўсяпти.

Масаланинг яна бир муҳим томони шундаки, қурт учун барг тонг саҳарда, кечқурун эса шабнам тушганда тайёрланади, умуман эса барг сўкичакларга солингунга қадар салқин жойларда сақланади. Шундай қилинганда барг исроф бўлмайди, қурт яхши ейди. Биз барг тайёрлаш учун махсус бригадалар ташкил этдик, уларга транспорт воситаларини бириктиб қўйдик. Баргдан тежаб-тергаб фойдаланиш устидан бригадирлар, мутахассислар назорат олиб боришяпти.

Колхоз правлениеси ва партия ташкилоти ташкил этган махсус комиссия аъзолари ҳар куни қуртхоналарнинг ҳолатини текшириб туради, йўл қўйилган камчиликларни бартараф этиш йўллари ҳақида маслаҳатлар беради. Текшириш якуни правление йиғилишида ҳам муҳокама қилиниб борилади. Масалан, шу кунларда комиссиянинг таклифи билан парваришни сира сусайтирмаган ҳолда дасталар тайёрлашга киришилди. Бу айни зарур пайтда қилинаётган ишдир. Чунки ҳозир қуртлар катта даҳага кирди, эрта-индин пилла ўраши керак, бунинг учун юқори сифатли дасталар зарур. Биз дасталарга кирмаган қуртларни ажратиб олиб, қўшимча парвариш қилиш чораларини кўриб қўйдик.

Пилла теримини узоғи билан бир ҳафтада тамомлаймиз. Пилла ташишга сабатлар, яшиклар ва бошқа идишлар тайёрлаб қўйдик. Колхозимиз ўтган йили пиллачиликдан 263 минг сўм даромад олган эди, бу йил 300 минг сўмлик маррани кўзлаб иш тутяпмиз.

А. НАЗАРОВ,
Хива районидаги Ленин номли колхоз агротехниги.

«КУМУШ ТОЛА» ДАВЛАТГА

ТЕРМИЗ («Совет Ўзбекистони» мухбири). Жарқўрғон районининг «кумуш тола» ижодкорлари давлатга пилла топширишни бошлаб юбордилар.

Дастлабки куни Норали Боймуродов номли колхознинг моҳир қуртбоқари Жума Эрмонов бир қути қурт уруғидан 120 килограмм аъло сифатли пилла топширди. Шу колхоздан Боғдагул Раҳматуллаева ва Мамашо Худойқуловалар ҳар қути қурт уруғи ҳисобига 86—110 килограммдан «кумуш тола» сотдилар.

Райондаги Ҳамид Олимжон номли совхознинг пешқадамлари эса рекорд кўрсаткичга эришдилар. Жумладан, дастлабки куниёқ совхознинг моҳир пиллакори Ойша Маҳсумқулова, Машраб Ғаффоров 130 килограммдан юқори сифатли пилла топширишга муваффақ бўлдилар.

Шунингдек, райондаги «Социализм» колхозидан Ойкумуш Шоймардонова, «Коммунизм» колхозидан Ойсоат Жумаевалар звенолари ҳам пилла теришни бошладилар. Улар ҳар қути қурт уруғидан 120—130 килограммдан аъло сифатли хом ашё олишни мўлжаллашмоқда.

— Пиллачиларимиз КПСС XXVI съезди шарафига социалистик мусобақани қизитиб юбордилар, — дейди суҳбатда район пиллачилик идорасининг бошлиғи Эсон Ғаффоров. — Бу йил она-Ватанга 120 тонна пилла етказиб беришга аҳд қилганмиз. Бу ўтган йилдагидан 7 тонна кўпдир. Ҳар қути қурт уруғидан камида 70 килограммдан «кумуш тола» сотамиз.

А. ХАЛИЛОВ.

Тошкент области. Бўка районидаги «Партия XIX съезди» колхози пахтакорлари ғўза парваришини қизғин давом эттирмоқдалар. Бу иш Худойберди Абдужабборов бригадасида айниқса уюшқоқлик билан давом эттириляпти. Ғўза парваришида сифатга алоҳида эътибор берилаётир. Шу туфайли ғўзалар кунда бир яшнаб дуркун ўсяпти. Бригада азаматлари бу йил ҳосилдорликни 40 центнерга етказиш мажбуриятини олишган. Суратларда: (юқорида) илғор механизатор Жўрабой Мирзараҳимов. Пастда эса ғўзага ишлов бериш.

Е. Ботиров фотолари.

ЗОМИНДА БОҒ БАРПО ЭТИЛАДИ

«Союзгипролесхоз» институтининг Ўрта Осиё филиалида Зоминда Ўрта Осиёда биринчи халқ боғини ташкил этишнинг бош схемаси тузилди. Қарийб 50 минг гектар майдонни эгаллайдиган боғ территориясига Зомин тоғ-ўрмон қўриқхонаси киритилган, спортнинг қишки ва ёзги турлари, дам олиш, туристик комплекслар учун зоналар, савдо, маиший хизмат кўрсатиш, алоқа корхоналари учун жой ажратилган. Ана шу майдоннинг ярмини Ўзбекистонда энг яхши арчазор эгаллайди. Бу боғ Ўзбекистоннинг илмий-ишлаб чиқариш муассасаси бўлиб қолади.

Ҳозирдаёқ кўп километр узунликда асфальт ётқизилган йўл қурилди. Бу йўл ўрмон массивини кесиб ўтди. Арчазорда дастлабки пионер лагерлари, дам олиш уйлари, дачаларнинг корпуслари барпо этилди.

Келгуси йили спорт зали, сузиш ҳовузи, игротека, автомат-телефон станцияси, почта, магазинлар қурила бошлайди. Қўриқхонада ёввойи ўсимликлар ва ҳайвонлар кўп бўлади. (ЎзТАГ).

КОНВЕРТЛАРНИ ОЧГАНДА

МЎЛ ҲОСИЛ ИШҚИДА

Республикамиз деҳқонлари бу йил 3 миллион тонна ғалла тайёрлаш ва шундан 1 миллион тоннасини давлат омборларига топширишга қарор қилганлар. Тайёрланадиган ғалланинг асосий қисми бошоқли экинлардан олинади.

Қўшработ районидаги Киров номли совхоз ғаллакорлари ҳам бу улкан хирмонга муносиб ҳисса қўшиш учун барча куч ва имкониятлардан унумли фойдаланмоқдалар. Мавжуд 10 минг гектар ер баҳорнинг дастлабки кунларидаёқ бороналаниб, 7 минг 500 гектар майдон озиқлантирилиб қўйилган эди. 36 та комбайн сифатли ремонт қилинди. Совхоз деҳқонлари бу йил ҳар гектар ердан 12 центнердан дон олишга аҳд қилишган.

— Бу йил об-ҳаво яхши келди, — дейди совхоз директори Р. Қамбаров, — мажбуриятларимизни ошириб уддалашимизга шубҳа йўқ. Ўтган йили ҳар гектар ердан 11 центнердан ҳосил олиб, областда биринчи ўринни эгаллаган, районнинг кўчма Қизил байроғини қўлга киритган эдик.

— Бу ютуқларга Н. Химматов бошлиқ 5-, П. Каримов бошқараётган 2-бўлим аъзолари катта ҳисса қўшишди, — дейди совхоз бош агрономи Н. Отақулов. — 5-бўлим ғаллакорлари 2500 гектар ернинг ҳар гектаридан пландаги 6,5 центнер ўрнига 15 центнердан ҳосил кўтариб, совхозда биринчи ўринни эгалладилар. Илғор комбайнчилардан Ҳ. Тўйназаров, А. Норқулов, Э. Йўлдошевлар 500—600 гектар ернинг ғалласини ўриб, кўчма вимпелни қўлга киритдилар. Бу йил ҳам бўлим деҳқонларидан умидимиз катта. Улар 17 центнердан ҳосил кўтаришмоқчи.

Совхоз деҳқонлари барча имкониятларини чамалаб кўриб, бу йил 2400 тонна ҳосил етиштириш учун курашаётирлар.

С. ДОНАБОЕВА,
Самарқанд области.

ЭҲТИРОМ

Тўхтабувининг бир асрли ҳаётида қувончли воқеалар кўп бўлган. 37 ёшида Улуғ Октябрни қарши олди. Коллектив хўжаликка биринчилар қатори аъзо бўлиб кирди. Яқинда унинг ҳаётида яна бир унутилмас воқеа рўй берди. Унинг Тошлоқ район Садда қишлоқ Советидаги мўъжазгина уйи ўғил-қизлари, невара-чевара, эвaралари билан тўлди. Бу тантана Тўхтабувининг бир асрли ёшини нишонлаш ҳамда унга янги нусхадаги совет паспортини топшириш маросимига бағишланганди.

Мўътабар онахоннинг қизлари Робияхон, Нодирахонлар аллақачон пенсияга чиқишган. Уларнинг ҳам 10—13 тадан неваралари бор. Ўғли Набижон эса салкам ўттиз йилдан бери «Оқолтин» колхозида ишлайди. Тўхтабуви Аҳмедованинг уч фарзанди, 14 набираси, 30 дан ортиқ чевараси бор.

Шунингдек, О. Отахонова, М. Саидова, Ф. Қурбонов сингари 80—90 баҳорни қаршилаган бахтиёр кексаларга ҳам паспортлар тантанали равиштда топширилди.

Н. СОБИРОВ.

Редактор М. ҚОРИЕВ.